Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 13 сентябрь, 1975 шу. ● № 110 (5181). ● Мах 2 кеп.

ШЕРАГIА ЙОАРЖАЕ ЯХЬ

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхоша дегаш тIоздаьнна тIаийцаб «КПСС XXV съезда баха ма-боаггIара накъабахар духьа лелаеча социалистически яхьа хьакъехьа» бола КПСС Центральни Комитета соцам. Съезда сийна яьржача яхье дакъа лоацаш ба республика промышленни предприятей, колхозий, совхозий, гIишлони транспортнии организацей болхлой. Цар шоай деррига низаш, творчески хьинар оарцагIдаьккхад укх шерарей бIарччача нийслагIча пятилеткан заданеш а тIаийца социалистически декхараш а толамца кхоачашдаря. Тахан хIара коллектив «Парте съезда даха ма-доаггIа накъагIоргда вай» яхача девизагIа болх беш я.

Яхье баьннараштa хьалха латташ хьайоагIа республика химе флагман — СССР 50 шу дизара цIерагIйола Грозненски химически комбинат. Цун сий долча коллективо 16 августе рапорт деннад товарни продукци арахецарей цунна реализаци яреи пхе шера план кхоачашъярах. Ер шу чакхдалалехьа планал совгIа 45 миллион сома маьха продукци арахеца дош деннад химикаша.

Цу тайпара йоккха котало яьккхай Ачхой-Мартановски района «Новосельский» яхача совхоза коллективо а. Паччахьалкхенга массе а тайпара юртбоахама продукташ йохкара нийслагIча пятилетка план ханал пхи бутт хьалха кхоачашъяьй цо. Планал совгIа Даьхенна дIаденнад дукха ялат, дулх, шура, баьцадаараш, сом.

КПСС XXV съезда сийна яьржача социалистически яхьа юкъеяхай вай республикера 122 предприяти, 100 эзар совгIа саг. 65 эзар комсомолеци 320 комсомольско-кагирхой коллективи я «Дика чакхъяккха пятилетка!», «Парте съезда даха ма-доаггIара накъагIоргда» яхача девизагIа къахьегаш а XXV съезда Ленински комсомоло луча рапорта тIа кулг язде бокъо яккха гIерташ а.

Болхлоша, колхозхоша чIоаггIа хьинар айденна къахьегарах доккха беркат даьннад. Республика промышленносто ханал хьалха, 28 августе кхоачашъяьй бархI бетта план, 13,8 миллион сома маьха планал совгIа арахийцача продукцена реализаци яьй. Иштта тIехкхоачашъяьй паччахьалкхента дулх, фуаш, тха дохкара укх шера хьалхарча ах шера планаш. БархI предприяте, кховзткъеи йиъ цехои участкои, бIаьи ткъаьвурийтта бригадо тIехкхоачашъяьй пхе шера заданеш, кхо эзари пхи бIаьи болхлочо чакхъяьккхай шоай пятилеткаш.

ГIулакхаш иштта дика лел партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, кулгалхоша, специалисташа коллективана хьалхашка латта декхараш кхоачашдара нах оарцагIа бовхача, социалистически яхь а хьалха латтарий опыт а йоаржаяра йоаггIача тайпара йоакхо еча.

Цхьабакъда, массанахьа а цу дешашта лерттIа теркам тIабохийт ала йиш яц вай. ХIанз а дукха моттигаш я паччахьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачащдара наьха къахьегамеи политически хьинар тIа ца дерзадеш, производства торонех пайда ца эцаш. Из мара кхы бахьан дац дIабахача бархI бетта продукцена реализаци яра план кхоачаш ца еш республике 16 предприяти хилар. Къахьегама овсарле лакхъяра планах лоархIаьяц 27 предприяти.

ЦIенхаштта тIехьадусаш да нах чубаха цIенош, культурно - бытовойи промышленнии объекташ хьалъелга. Дуккхача колхозашкеи совхозашкеи лерттIа пайда эцац керттерча производственни фондех, дегIаккхувлац къахьегама овсарле, дукха мах дIаухийт юртбоахама продукци яккхарга, ледара лел хьайбашта доакъар Iалашделга.

Вай мехка массе а миIинге баха нах КПСС XXV съезда кердача толамашца накъабаха кийчлуча хана цхьаккха дича а ла мегаргдолаш дац социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача кховчамбоацараш хилар, из моттийта лелаяр. Вайцига кIезига моттигаш яц яхьа хьалаш кийчдеча а, социалистически декхараш тIаэцача а, уж кхоачашдарга хьожача а яхьа итогаш еча а дуккха нах юкъе ца озаш, из болх талмастта лелабеш. Цхьайолча партийнии профсоюзнии организацешта де мел доагIар дац яхье баьннарий теркам къахьегама овсарле лакхъяр. кIезигагIа хIама дIа а дохийташ дукхагIеи дикагIеи продукци арахецар санна дола производства керттера дешаш кхоачашдара.

Шу чакхдала йисар кIезига ха я, цхьабакъда, республика промышленностеи юртбоахамеи де дезаш дисараш Iалаьмате дукха балхаш да. Къаьстта чоалхане декхараш да гIишлошъераштa, нийслагIча пятилетка планаш кхоачашъяра тIехьаюсача предприятешта хьалхашка латтараш. Юртбоахама къахьегамхой оарцагIбовла беза гуйран балхаш дика чудерзадара, хьажкIаш, шекара свеклаш, дуга, кхыйола а культураш чуэцара, хьатIадоагIача шерарча хьувкъама тешшаме лард йоллара, доакъараш Iалашдара а хьайбаш Iангара дахара а.

ДукхагIча даькъе цох тийш хургда укх шерара а бIарччача пятилетка а планаши социалистически декхараши кхоачашделга.

Цудухьа парте горкомаш, райкомаш, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш, боахама кулгалхой декхарийла ба социалистически яхь кхы а шерагIа йоаржае, хIара саг цунна юкъеоза, КПСС XXV съезда накъаболхаш тIаийца декхараш кхоачашдара мел эша хьалаш Iалашде.

Наьха къахьегамеи политически хьинар кхы а айдара, производства тороаш хьагучаяхара а царех боаггIача тайпара пайда эцара а шоай политически а организаторски а болх тIаберзабе беза юххьанцарча партийни организацеша, берригача коммунисташа.

ХЬАЖКIАШИ ДУГЕИ — ДАЬХЕННА

Шелковски района Ленина цIерагIча колхозе сихбенна хьажкIаши дугеи чуэцаш ба. 11 сентябрь тIаккхоачаш колхозхоша Даьхенна дIаденнад 500 центнер дугеи 100 центнер гаргга хьажкIаши.

Паччахьалкхен амбарашка чудоассаде дугеи хьажкIаши дIаозача дика къахьегаш ба колхоза шофераш И. Овчаров, М. Нарожный, Ю. Бизиков, А. Зайнутдинов, кхыбараш. Царех хIаране 120—130 процент кхоачашъю шоай дийнахьара нормаш.

М. РАШИДОВ.

КОМСИЙ БЕШАМАШКА

РЕПОРТАЖ

Массаза санна сабелгало йоаллаше а кхашка арабоал юрта баха нах. Комсашта юкъе дата делла лел каш ламашкаш, автомашинаш.

— ХIара мугIара духьал шишша ковш оттаелахь, — йоах тракторостага цхьоалагIча отделене управляюще Швыденко Василий Андреевича. — Болх дIаболабелча комсаш чуйоассае хIама йоацаш хьовзам хургбоацаш кийчо е эза хIаьзе а.

ХIара мугIара духьала цийсъяь дIаовттаяь велраш латт. Эшаш мел дар кийчдаьд совхоза болхлоша. Iуйрийна хIама а дна арабовл студенташ.

Укх шера сни кIира хьалха дIадоладаьл Наурски района «Победа» цIерагIча совхозе комсаш чуэцилга. Поачаш кIезига йолаш йокъал латтарах хьалхагIа хьахиннай комсаш. 1348 гектара тIара из маьхера культура чуэца езаш ба совхоза къахьегамхой. Массаза санна укх шера а комсаш чуэца совхоза къахьегамхошта новкъостала баьхкаб Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета студенташ. Чуэца езача комсий доккхагIа дола дакъа царга кхоач.

Царна юкъе ба массехк шера вIаштIа комсаш чуэцача дакъа лаьца филологически, доазол дехьарча къамий меттаж Iомалеча факультетий кхоалагIчен йиъалагIчен хурсашка деша багIараш, хIаьта иштта укх шера духхьашха университете деша баха ираз хиннараш а.

Студенташта уллув ба совхозе дуккхача хана болх беш бола В. С. Музынина, Мутиева Совдат, Зоева Аьсет. Дийнахьа цаI ах — шиъ норма еш хьабоагIа уж. Царна уллув къахьегача гIалгIай группера студентий а дика ка йоалл.

— Малав социалистически яхье хьалхле лелаер? — цхьоалагIча отделене лагера комиссарага Николай Тихонович Каплинга хьаьттар совхоза парткома секретара Рябус Вера Ивановнас.

— Кхо ди массаза дала балха итогаш ю оаха, — йоах комиссара,—хьалха латташ хьайоагIа гIалгIай группера цхьоалагIча курса студентка Гандалоева Аминат. План 200 килограмм йолча дийнахьа 540—550 килограмм комсаш хьайоах цо.

Совхозе хьалхха а оттаяьча материальнии моральнии совгIаташ дара мероприятешка хьежжа ахчанца совгIаташ цу лакха овсарле йолаш къахьегача студенташта. КхоалагIча отделене 60 сага деннад уж.

Цхьабакъда цхьоалагIча отделене лагере теркал ца деш ледара дитад хьалха латтачун сийна байракх айелга е «Молнеца» а дIадовзийтац хьокхамаш.

Дика болх бу комсаш заводе дIаувзараша. Хьинаре къахьегарах карара кара тела вымпел 5 дийнахьа дIа ца хецаш лелаю Галинин Евгений Степановича. Тараза тIа эза ма яьллинге эггара хьалха шекар мел доал хьажа анализ эц завода лаборантка Гук Валентинас.

— Шекар-м дукха доал укх шера, — йоах цо, — дIадахача шерашка дуккха кIезигагIа хулар, хIанз 19—21 процент я. Цо лакхбу комсий мах.

— Укх шера хьувкъам лоха бале а шекар дукхагIа доаллаш комсаш хиларо тха боахама хьахула пайда дукхагIа хургба, — йоах Рябус Вера Ивановнас. — Соакха цхьан лафстах 350—360 сом хулар, хIаьта хIанз 2 эзар сомага кхоач.

Бакъда, хьувкъам планагIа лийрхIачул лохагIа ба. Совхоза специалисташа яхачох хьалхагIа чуэца йолаяь комсаш ледарагIа яраш я: «Саперави», «Агадаи», «Рислинг», «Ркацители» яха комсаш дукхагIа хьувкъ. Укх деношка чуэца йоланьй уж.

Ерригача совхозе 500 гектар совгIа комсаш чуйийцай. Цигара хьаьъннай 1500 тонн совгIа. Царех заводе чхьагIар даккха 1200 тонн совгIа дIаеннай. «Кара-Изюм» яхача дикагIча сортагIа Грозне, Малгобека, Орела, Ярославла мах беча организацешка 300 тонн совгIа комсаш дIаяхьийтай.

— ЭггIара лакхагIа хьувкъам цхьоалагIча отделене ба, — йоах совхоза кертерча агронома Покатко Александр Ивановича — Дика пайда ийцаб укхаза хий дехкача кердача системах. 537 гектара тIарча комсашта кхоачамболлаш шоза хий диллад.

— Доакъар кийчдара еррига торонаш оарцагIьяхара бола парте Нохч-ГIалгIай обкомеи Министрий Советеи соцам бовза хург ма-бий шоана?

— Бозз. Хьалха комсех хьаьнна отходаш оаха совхоза къахьегамхошта дIателар. ПланагIа эшачул совгIа йол, силос еллаяле а лоалахарча боахамашта лаьрхIа хьажкIий гIадамашца эеш цхьа эзар тонн отходаш кIоага чу йохка лаьрхIад оаха укх шера, — йоах керттерча агронома.

Т. АРЧАКОВ.

СУРТАШ ТIА: комсаш чуэцача, дакъа лоаца гIалгIай группера цхьоалагIча курса студентка, Гандалоева Аминат; комсех сихха хьалъюз машинаш.

Автора сурташ.

КЪАХЬЕГ 1977 ШЕРА ЧОТАХ

Сунженски района «Ассинский» совхоза бешамашкара чуэца безаш хайра сом бисабац. ХIанзле а итогаш е йиш я сомий бешамаш лелаеча бригадаша 1975 шера а, хIаьта иштта бIарччача пятилетке а баьча балха. Боахамо кхоачашъяьй сом кхебареи из паччахьалкхенга бохкареи пхе шера план. План 14380 тонн йолча, Даьхенна дIабеннаб 17670 тонн сом.

Цу боккхача толама шийгара доаггIаш дола дакъа юкъедихьад къонача специалиста комсомолка Кудинова Валентина Васильевнас кулгалдеча № 12 йолча сомий бешамаш лелаеча бригадо. № № 9, 10, 11 йолча бригадай коллективаша а санна, цу бригадо укх шера 25-ча августе кхоачашъяьй паччахьалкхенга сом бохкара пхе шера план. План 8884 центнер йолча, Даьхенна дIабеннаб 9777 центнер Iажаш. ХIанз а дIалуш ба уж. Пхе шера заданел совгIа бехкаб 1000 центнер сом. Из бригадина йола шера план я. (1975 шера план 900 центнер яр). Вешта аьлча, бригада коллективо болх бу 1977 шера чотах!

Иштта толам баккха цун вIаштIехьдаьннад дуккхача шерашка тайп - тайпарча къамех болча наха хьинаре къахьегарах. Коллективаца 15 саг ва. Уж ба: Богданова Мария Филипповна, Магомаева Саи, Степанова Александра Васильевна, Умаева Малика, бешамашка хий детта Четвериков Николай Иванович, кхыбараш. Бригадерча хIара болхлочо шекхо ца веш къахьег, ден норма 140—150 процент кхоачашъю. Шоай балха тIа цар пайда ийбу Алуев Хьамидеи Глущенко Федор Романовичеи кулгалдеча сомий бешамаш лелаеча бригадал опытах. Хьехамцеи гIулакхацеи новкъостал ду цар кагирхой коллективана.

Бригада доалахьа 46 гектар сомий бешамаш я. Царех лаьташ яраш 4 гектар Iажаши 4 гектар боалаши мара бац. Вожаш къона гаьнаш я.

— Къаьстта доаккхий ду тхо нийслагIча пятилетка укх тIеххьарча шера тхоай къахьегамах хьахиннача беркатах,— йоах бригадира В. В. Кудиновас, — 4 гектара тIара хьа а баьха паччахьалкхенна оаха дIабелар 1600 центнер модз санна мерза Iажаш. Вешта аьлча, хIара гектара тIара 400 центнер Iажаш баьхар оаха.

Иштта боккха хьувкъам цхьаьна а шера чубенабац бригадо. Цхьабакъда, карагIдаьннар доазув хеташ бац сомий бешамаш леладераш. ХIанз хьатIадоагIача шерарча хьувкъама лард йоллаш ба уж. Сом чуийца ма-баьллинге а дIаболабелар цига мугIараштa юкъера лаьтта аха, из цамца даккха, хIанз хий дуллаш ба, тIехьагIо гаьнаш вIа йолаергья. Массане а дика кхетаду, агротехника бокъонаша ма-яххара балхаш хиннахьеи дикеи чакхдахар мел боккхача лоархIаме гIулакх да, цунга хьежжа мара хьатIадоагIача шерара хьувкъам а хила йиш йоацилга. Де дезараш дукха балхаш да, цхьабакъда бригада членаш тIехьашка баргболаш бац халонех кхерабенна. Царна дика хов, тахан шоаш хьийга къа шолхленца - кхолхленца кхоана юхаметтаоттаргдолга.

В. ПОПОВ.

ДЕРРИГА КХОАЧАМАШ ОАРЦАГIДАЬХА...

Укх шерарча йокъало йоккхий новкъарлонаш йир Малгобекски района «Кавказ» колхоза къахьегамхошта хьайбашта доакъараш Iалашдеча. Цхьабакъда халонех кхерабенна тIехьашка балакзар уж. Деррига а кхоачамаш оарцагIдаьхар цар хьайбаш меца доацаш Iангара дахара. Тайп-тайпара доакъараш кийчде лаьрхIар.

Иштта, масала, колхозе 751 гектара тIа дIайийнай гидуаргаш. Из культура кердача технологех чуэца соцам бир колхозхоша. Цо торо хулийт 3000 центнер дика доакъар Iалашде.

Колхозе хIанзле а чуийцай 500 гектар совгIа гидуаргаш. Цар кортоехи чIегIехи бIаьш центнераш доакъар кийчдаьд. Из цхьа кхоачам ба.

ХIаьта шоллагIа бола кхоачам ба, юртбоахама Iилмахой хьехамех пайда а эцаш хьайбаша дикагIа дуаргдолча тайпара доакъар кийчде уж гIертилга. Укх шера колхозе 5000 центнер силос кийчъе лаьрхIад чах. ХIанзле а 2100 центнер из тайпа доакъар Iалашдаьд укхаза.

Цу лоархIамеча гIулакхa юкъе дакъа лоацаш ва массава а колхозхо. Царех хIаране лаьрхIад 200 килограммал кIезигагIа доацаш доакъар кийчде.

Колхоза шоллагIча производственни участка территоре тIа эрз болаш моттиг я. ХIанз эрз хьокхаш, йох цIовнаш деш, цул тIехьагIа доакъар доаккхача цехе из хьатIаккхухьаш ба колхозхой. Цига эрзах хьаю гранулаш.

ХIаьта 1200 центнер доакъар Iалашдергда баьцадаараш хиннача кхашкара. Помидораши морковкаши хиннача кхай тIара хIанзле а 150 центнер доакъар кийчдаьд. «АВМ-0,4» яхача агрегатаца чакхйоахача цу баьцех а гранулаш ю.

Цхьаккха а гIадам е чIегIалийтац ялата лаьрхIа хьажкIаш чуэпача кхай тIа. ХьажкIий лордехи гIадамехи 6000 центнер силос йолла дага ба колхозхой.

Иштта пайда эцаргба Вознесенски райзаготконторе чакхбоахача сомех юхеюсача отходех. Уж отходаш хьаяхь колхоза доакъар кийчдеча цехе. Цига царех гранулаш хьаю.

ХIаьта цхьабараш общепита предприятешкара кхачан отходаш гулъеш ба. Из доакъар лу фермашкарча хьайбашта, къаьстта хьакхарчашта.

Цул совгIа, 600 центнер доакъар кийчде лерхI кабуц дIайийначара. Ма-дарра аьлча, колхозе чIоагIа йоакхо ю хьайбаш меца ца хилийтара, цу гIулакха тIаберзабаьб массане а теркам.

Цхьабакъда, долаш да укхаза кхоачамбоацараш а. Доакъараш кийчдераштa юкъера социалистически яхь йоагIача тайпара вIаштIехьъяьккхаяц. Яхье хьалха латтараштa лац карара - кара тела ЦIе вымпелаш а е ахчан премеш а. Цар сийна колхоза центральни усадьбе урагIъяхийтац ЦIе байракх, арахецац «Молнеш», доакъар кийчделга мийшта лел дувцаш «къахьегама листокаш» яц.

Хила беззача тайпара вIаштIехьбаьккхабац баьций хьоари гранулаши йоаккхача агрегаташ тIа болх беча наьха къахьегам. Шоай балхах укх тайпара дувц оператораша Мытарев Михаила, Невструев Анатоле, колхозхочо Кинжакулова Варварас: «Гонахьа картянза араюккъе латт тха агрегат, массанахьара хьахьекхаш мух ба. Агрегаташтa юхе йIайха я. Цудухьа каст-каста цамогаш хул тхо. Цул совгIа дийнахьа оахош мел алаш даьккхад а хац тхона».

«АВМ-0,4» яха агрегат латтача кхоале хьалъе йолаяь дукха ха я. Бакъда, вIалла а меттахьа йоалаш-м яц из. Цу гIулакхо лерттIа болх байтац агрегатага. ХIанз цхьан сменагIа мара болх бац цо. ХIаьта мел баьций хьоар даьккхта хургдар машино, нагахьа санна шин сменах болх баь баларе»?!

Уж кхоачамбоацараш дIадаьхача кхы а дикагIа леларгда колхозе доакъар Iалашделга.

М. ДАСКИЕВ.

Кагирхой бригаде

Цхьа шун ах шун совгIа ха мара яц Сунженски района XIX-гIча партсъезда цIерагIча колхозе доакъар кийчду № 4 йола комсомольско - кагирхой бригада вIашагIъелла. Цу бригадана кулгалдеш ва къона коммунист, комсомола райкома член Полянский Владимир. Бригада доалахьа да 750 гектар оахам ду лаьтта, 2 дукхача шерашкара культурни даьгIе, дукха техника. 96 гектар лаьтта чулоаца кхы цхьаькха даьгIе а хьаяьй укх шера, хIанз цу тIа тайп-тайпара баьцаш дIае кийчлуш ба къона механизатораш.

Бригада коллективо гIулакх ду кхаь шурий-товарни фермана. Болх Iалаьмате дукха ба, къаьстта хIанз, доакъар кийчдара вай республике месячник чакхдоаккхача хана. Хьайбашта моша доакъар да 40 километр гаьна дIабаха беза цар. Моша хьажкIаш ферме хьаккхухьараш дукхагIча даькъе кагирхой ба. Шоай ден нормаш 200—250 процент кхоачаш а еш къахьегаш ба къона механизатораш: Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат Бойцов Александр, Кочетков Владимир, Кажекин Александр, кхы дуккха бараш.

ХIаьта йол кийчъеча шоаш кхо ца беш къахьегаш ба Ковалев Николай, Кочергин Александр, культурни даьгIенашта хий дуллилга дика вIаштIехьдаьккхад Гербей Василе, Эльмурзаев Iийсас, Асламбеков Хьамида.

Колхоза № 4 йолча тракторни бригадерча къонача механизатораша чIоаггIа хьаллаьцаб доакъар кийчдара месячник чакхдаккха аьнна КПСС Сунженски райкома бюрос баь соцам. Йоли силоси йоацаш, хIанзле а цар Iалашбаьб итташ тоннаш эрз, кхыдола доакъар.

С. АЛЕКСЕЕВ.

ИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте эттача Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллективо башха дика толамаш доах пятилетка тIеххьарча шера. Бурув тохара ийс бетта план 10 сентябре кхоачашъяьй цо. Ер шу долаелча денз бурув тохара балхий управлене коллективо техад 17550 метр бурув, заданел совгIа техад ши эзар совгIа метр бурув.

Къаьстта дика тоадаьд по укх шера ший технико-экономически хьоккхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 20 процент тIехкхоачашъяьй. Бурув тохара сухал планагIа лаьрхIачул 5 процент лакхъеннай. Цхьан станокаца бетта укхаза 161 метр бурув тох. Химически реагенташ, утяжелитель, цемент, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах укх шера паччахьалкхенна 700 эзар совгIа сом пайда баьб бурув детташа.

Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьегарна белгалъяьнна я Мадаев Султан, Яркин Тимофей, Катаев Ваха, Тришкин Олег, кхыбараш керте латта буровой коллективаш.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

АргIаш дукхагIа хул

ДIадахача шоаттен кIирани деношка доакъар Iалашдеш белхий бир Грозненски района колхозашкеи совхозашкеи. Цу шин дийнахьа цига болх беш хилар 4885 саг. Царна юкъе вар города предприятешкареи организацешкареи новкъостала веца 2058 саг.

Белхий баьча деношка юрташкарча къахьегамхошеи городерча болхлошеи чуийцар 140 гектар хьажкIаш, 560 тонн томараш а тIехь хьажкIаш гулйир, хьекхача баьцехи гIадамехи 1340 тонн силос еллар, 742 тонн хьажкIаш хержар, хIаьта кхашкара лехьъяь хьажкIаш 28 тонн хилар.

Цул совгIа, цу шин дийнахьа хьайбаша Iа доаккхаргдолча хьатIа а ена аргIаш дир 538 тонн аьлах, 297 тонн чах, 5 тонн гаьнаш тIара доакъар, 8 тонн эрз, иштта кхыйола баьцаш Iалашйир. ХIаьта баьцадаарий кхашка къахьийгараша 242 тонн помидораш гулйир.

Тахан кхоанеи юха а белхий бу района боахамашка. Доакъар кийчдара месячник чакхдаккха аьнна КПСС Нохч-ГIалгIай обкома бюроси республика Министрий Советои баь соцам кхоачаш а беш, еррига торонаш оарцагIъяха кхы а дукхагIа доакъар Iалашде лерхI района колхозхоша а совхозий болхлоша а шоай новкъостащца — горожанашца цхьана.

Р. МАЛЬСАГОВ.

УДОБРЕНЕШ— КХАШКА

Хьувкъам чуийца а баьнна, лаьтта аха доладалехьа юрташкарча механизатораша кхашка дIа а йихье дIайоаржаю органически удобренеш. Вай республика кхашка укх шера дIаяхьа еза 834 эзар тонн органически удобренеш. ЦхьоалагIча январе денз цхьоалагIа сентябрь хьатIаккхаччалца кхашка дIайихьай 713 эзар тонн органически удобренеш, е шера планах 85 процент.

Лаьттан беркат алсамдаккхара йоакхо а еш, Грозненски района механизатораша кхашка дIайихьай 182 эзар тонн моттигера удобренеш, вешта аьлча, шера план кхоачашъяьй 105 процент. Кхашка уж тайпа удобренеш яхкара планаш кхоачаши тIехкхоачаши яьй Урус-Мартановски, Шалински, Шелковски районий боахамаша.

Цунца цхьана, цхьадолча боахамашка йоаггIаш йола йоакхо яц цу гIулакха. Масала, Ножай-Юртовски района боахамаша 24 процент мара кхоачашъяьяц кхашка органически удобренеш яхкара шера план, Веденскии Гудермесскии районаша — 50 процент, Ачхой-Мартановски — 63 процент.

ХIара колхозеи совхозеи фермашка кIезига Iайнаяц органически удобренеш. Уж кхашка яхкаро ялат, свекла, баьцадаараш, кхыйола юртбоахама культураш дикагIа хьувкъийт.

1975 шера 1-гIча январе денз 1-гIа сентябрь тIаккхаччалца кхашка органически удобренеш яхкарах йола.

СВОДКА

Районаш (план процентаца)

Ачхой-Мартановски	64
Ведeнски	50
Грозненски	105
Гудермесски	50
Малгобекски	95
Надтеречни	87
Назрановски	69
Наурски	73
Ножай-Юртовски	24
Советски	73
Сунженски	74
Урус-Мартановски	122
Шалински	105
Шелковски	100
г. Грозный	80
Республике	85

Атеистически темаех

МАРХЕХ ДОАЛА ЗУЛАМ

Бусалба дынчохь еш йола Iамалаш дукхагIча даькъе ислам хьахилалехь хьалхагIа денз хьайоагIаш я. Цхьабакъда исламо, кхетадеш ма-дарра, кердаьхай уж, цар социальни маIан феодальни общественни отношенешца тар а деш. Ширача Араве язычески Iамалашкара исламо хьанйца да бусалба наха декхар а даь тIадожадаь бутт мархий кхоабилга.

Марха кхоабилга, гучох, ахкан эггара бIайхагIа болча бетта юкъедаьккха хургдолаш да. Циггара хьайоагIаш хила езаш я мархий бетта — рамазана цIи а. Рамазан (рамадан) яхача деша маIан геттара йIайха, садикъа яхилга да. Из Iамал, гучох, климатически хьалашца, Араве бахача наьха вахар шоай тайпарча боахама гIулакхашца дувзадеина юкъеяьккха хила езаш я. Араве кхашка, арснашка боахама гIулакхашта эггара халагIа йола ха я ахканара ха. Ахка чакхдоалаш кхоачалуш хиннай вешта а тоъаш йоаца даьина лелача тайпай, бедуиний кхачан запасаш, тропически маьлхо даьгIенаш морцаш хиннай. Цу хана буача кхачанна кIезиг-дукха юка ца озабелча ца боалаш, боахамера дукхагIдола балхаш дениен бийсаннеи юкъе, кIезиг-дукха шийлагIа йолча хана — сайрийна, бийсанна — ца дича ца боалаш хиннаб ширача замалахьара Iарбий. Даар-малар бийсанна хиннад. Бийса юкъе яххалца ура а багIаш, шоай даллеи овлияаштеи ламазаш даьд цар, хIаьта догIа дарга сатувсаш даари малари бIарччача дийнахьа, вахар керттерча даькъе дижача ханна соцадеш хиннад.

ХIанзарча бусалба дыно дездаь а леладу, керттерча даькъе керда а доах ислам хьаболабалалехьа хинна, эггара хьалха ширача Араве баьхача наьха боахама вахара башхалонаш бахьан долаш цар общественни производство дегIаяра боарам лоха хиларца, Iалама духьала къовсам лоаттабе низ ца кхачарца дувзаденна юкъедоаладаь Iаьдалаш. Рамазан бетта марха кхабанза даргдац йоах, хIана аьлча цу бетта АллахIа Жабраьил-малайкага гIолла «гуччахьара» къамаьл а лаьрхIа духхьашха КъорIа Iочудоссадаьд Мухьммад-пайхамарга.

Из фаьлг наха юкъе боаржа а беш, бусалба ды кхайкабераша, мурдий тхьамадаша, цар «безбаь» лелабераша вай деношка а шоай хурдаь тIадожаду даьла духьа марха кхоабилга. Дыно яхачох теша а тешаш, марха кхоабарашта цунах доккха зулам доал. Белггала аьлча, цар унахцIеноннеи къахьегама хьинаран Iоаткъам баьб цо. МугIарера халкъ цIаккха а хиннадац марха кхоабилга дезаш.

ГIорваьннача среднеазиатски философо, Iилмахочо, лоро Абу-Али ибн-Сина (Авиценна, 980—1037 шш.) ше ма-дарра хьахьекхад мархех доала зулам. Цо яьхад, моцал юа бутт, вешта аьлча мархаш юкъе дахар — тайп-тайпара лязараш хьедар мара кхы хIама дац. XIV-ча бIаьшерене ирански поэто Убайд Закане мархех яздаьд саг доастама воаккхаш, цун сий доадеш долча Iаьдалах санна. Ший лоIаме боацаш качбеллача балех саг мукъавалар санна лаьрхIад цо мархаш дастар. ДIаяхача бIаьшерене азербайджански дийшача саго — Мирза Фатали Ахундова яздаьд: «Белггала, даьлен дын лархIарца дувзаденна мел долча Iаьдалех цхьаккха пайдана хIама даллац» (М. Ф. Ахундов. Хержа философски произведенеш. Баку. 1953, оагI. 141).

Халахете а, ширача замах юхедисача цу баьдеча гIулакхаша цхьаццайолча моттигашка шоаш долга хьахойт вай вахаре а. Iилма-технически революце замалахьа, космически замалахьа бахача нахах белггалара дакъа, хIанз а дын хьехама мукъагIа даха да. Дын шира гIулакхаши харц уйлаши лелаеш бола хIанзара фанатикаш шоай эйпера идеологи качйолла гIерт гонахьарчарна а, эггара хьалха шоай гаргарчеи цIеи тIарчеи наха, цар дезалашта. Мархаш доладалале хьалхагIа мурдий тхьамадаши дын «авторитеташ» оалараши нахага кIирдаь дIакхайкаде болалу дыно дувца «бакъдараш», даьла духьа, ялсамалеи чурча хозней духьа марха кхабанза дарг ца хилар.

Ткъаь итт дийнахьа лаьцача мархаша (сатессача денз боад боллалца даьла духьа хIама ца юаш леларо, хоза хьаж чу ца озаро, дега салоIам, дегIа тоамбар деш мел долча хIамах валаро, ший сина кхы тайла эшамаш даро) доккха социальни зе ду. Марха кхоабаш болча дынах тешараша эггара хьалха шоай унахцIено йохаю, цу нахага производстве лерттIа болх булургбац, дешалургдац, салоIалургдац, шоашта а гонахьарчарна а зе ду цар.

Укх шера рамазана (мархий) бутт гурахьа — кхашкара хIамаш чуэцача хана нийсбеннаб. Бакъдараша хьахьокх, малх хьалбалале денз боад къовлабаллалца йолча хана даари малари дитача дынах тешарашта лазар хьоадеш, дукхагIча хана цар дог гIеллуш хилар. Из кхашкарча балхашта а Iаткъ, марха кхоаба нах дукхагIа болча колхозашка къахьегама овсарле наьха санна лохлу.

Ховш да, ислам кхайкадераша, мурдий тхьамадаша, фанатикаша, кхычар марха кхоабилга боаккхийчарна меттел, берашта а кхувш боагIараш а тIадожадеш хилар. Гучадаьннад, даьйи дын «авторитеташ» ба яхарийи влияниегIа марха кхоабаш хиннача бераша во дийша хилар. Цо юха меттаотталургдоацаш зе ду бераш, кхувш боагаIраш физически хьаькъалаи дегIабахкара.

Къаьстта доккха зе ду мархаш доастача деноша. Цу хана марха къоабалде вIаши гаьна ядача городашкареи юрташкареи хьоашалгIа ух дынах тешараш. Из бахьан долаш а прогулаш хул, производственни декхараш кхоачашдара новкъарле ю цар, кхашкара балхаш тIехьадоах, планаш юкъагIъют. Цу деношка школе ахац дуккха бераш, къаьстта а бусалба ды лелабсча даьй бераш. Цо а дешара-хьехама балха процесс лерттIа дIаяхийтац.

Из долла хIама теркал а деш, Iилман ларда тIа шерра, тIатеIIаи хоадамболлаши къовсам лоаттабе беза хьалха латтача общественносто вай сийрдачеи гIозачеи денна, вай беркатеча вахара баьде морх тIакхоллаш долча ширача замах юхедисача дерригача гIулакхашта духьала. Дынах тешарашта вас хургйоацаш, сабарца, уйланца дIакхетабе беза мархех доалача зуламах, кхувш доагIача ноахала юкъе хаддanза идеологически, кхетама болх бе беза тIехьа мел дисa гIулакхаш, къаьстта а дын Iаьдалаш, оамалаш, Iамалаш, юкъера дIаяхара. Из дика гIулакх чакхдоаккхача керттера низ а хинна дIаотта беза хьинар дола кагирхой, эггара хьалха, шоаш де беннар дулуш бола комсомольцаш.

М. МУСТАФИНОВ, философски Iилмай кандидат.

ДИКАЛГА БОДА НИКЪ

СССР Госстандарта 50 шу дизарга

1975 шу Советски стандартизаце юбилейни шу да. 50 шу хьалха, 1925 шера 15 сентябре, паччахьалкхен масштабе стандартизаци юкъейоалаярах лаьца соцам тIайицар советски паччахьалкхено.

Технически прогресс дегIайоалаяра, общественни производства эффективность лакхъяра, советски халкъа вахара боарам лакхбара чIоагIа новкъостал ду стандартизаце.

Цхьа итт шу хьалха, Нохч-ГIалгIайчен госнадзора лаборатори предприятеща паччахьалкхен стандарташ юкъейоалаяраи цар дIа ма-деххара продукци арахецараи боккъонца тIахьожам лоаттабе йолаеннача хана, дуккхача предприятешка а арахецача цхьаццайолча продукцена лаьрхIа цхьаккха тайпа а нормативно-технически документаци дацар, кхыметтел цхьаццаболча ОТК болхлошта а хацар продукци дика хулаш хилча миштa хила еза. Технически тIахьожама отделашка продукцена массе оагIорахьа тохкам бацар, йолаш яцар тохкамаи дустараи мел эша средстваш. Цудухьа госстандарташа дIа ма-деххара дика хилацар продукци.

Укх тIеххьарча 8—10 шера, Нохч - ГIалгIайчен госнадзора лабораторе специалисташа Iалаьмате дукха болх баьб предприятешка цу даькъе йоагIаш йола порядок оттаяра. ХIана республика еррига предприятешка ОТК службаш царех йолча положенешка хьежжа болх беш я, дуккхача предприятешка продукци арахецара тIахьожам лоаттабу лабораторешеи службаши я, вIашагIъехкай метрологически службаш, хила еззача тайпара вIаштIехьъяьккхай арахецача продукцена дола деррига нормативно - технически документаци.

Нохч - ГIалгIайчен лабораторе вIашагIъеллай информацеи пропагандаи отдел. Отделе Iалаьмате йоккха нормативно - технически документай фонд я. Цу фонда я 25 эзар паччахьалкхен стандарт, 600 совгIа отраслеви республикански стандарташ, технически условеш, арахецача продукце дикалах дола технически литература. Лабораторе метрологически отделашка республика халкъа боахама кхоачам хиллал дустара средстваши оборудоваши я.

Арахеца продукци дикагIа хилийтарах лаьца дувц республика кепайоазон тIа, радио, телевидени гIолла. Каст-каста стандартизаценеи продукци дикалаи республикански хьажараш хул. Продукце дикалах лаьца дола дешаш иштта каст-каста дувц партийни, советски органаша.

Цу дерригие а тIеххьарча шерашка вай предприятеша арахеца продукци дуккха дикагIа хилийтай. 1967 шера денз вай мехка лелаю продукцена дикала знак ялара паччахьалкхен аттестаци. Паччахьалкхен аттестаци елга арахецача продукци дикал айяра тIеххьарча шера вай мехка чакхъяьхача мероприятех эггара лоархIамечарех я. ТIеххьарча шерашка арахецача продукце дикала цу тайпара аттестаци елга шерра юкъедоаладаьд дунен 32 мехка.

Вай мехка а аттестаци елга оттадаьчул тIехьагIа Нохч-ГIалгIайчен республика предприятешка, хьалхарча аргIагIа мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьттахимически промышленноста предприятешка арахеца продукци дикагIа хилийтара йолча мероприятеи комплекс кийчъе а из чакхъяккха а йолайир. Цу даькъе къаьстта белгалъяккха йоагIа СССР 50 шу дизара цIерагIара Грозненски химкомбинат. Республике эггара хьалха 1971 шера паччахьалкхен дикала Знак елар химкомбината продукцена. Комбината хIанз а дукха мероприятеш чакхйоах производства технологи дIахо тоаяра, паччахьалкхен дикала Знак йола продукци ма-хулла дукхагIа арахецара. Укх шера хьалхарча ялх бетта химкомбината коллективо арахийцача еррига продукцех 77,7 процент дикала Знак йолаш яр.

Продукци дикагIа хилийтара а цхьаццайолча изделешта паччахьалкхен дикала Знак хьожаяйтара а иштта дукха болх баьб Грозненски швейно-производственни объединене. Цу предприяте 36 моделана паччахьалкхен дикала Знак еннай.

ТIеххьарча хана арахеца продукци дикагIа хилийтара дукха терко ю «Красный молот», «Электроприбор», «Автоспецоборудование» заводий а Гудермесски медицински инструментай завода а коллективаша.

Яьча проверкаша хьахьокх укх шера Грозненски кога гIирс беча фабрика а Назрановски трикотажни фабрика а арахеца продукци дика тоаенилга.

Дика я ала йиш яц маькх еча заводаша, молкомбинато, дулха комбинато арахеца продукци. Рекламацеш ухийт, «Трансмаш», Металлист», Назрановски «Электроинструмент» заводашка, «Терек» фирма иштта кхыйолча а предприятешка арахецача продукцена. Из да цу предприятей коллективаша а кулгалхоша а продукци дикагIа хилийтара лерттIа йоахо ца елга.

Iилма - технически революци дегIаярца кхоачам хилац продукци дикагIа хилийтара къаьст - къаьста йола мероприятеш чакхъяхарах. БIарчча система эш цу гIулакха.

Укх тIеххьарча шерашка вай мехка шерра яьржай брак йоацаш продукци арахецара йола саратовски система.

Цу системагIа баьча балхо хьахьокх из чIоагIа эффективни а продукци дикагIа хилийтара чIоагIа лоархIам болаш а хилар. Цу системана чудоагIа ший тамагIаца болх бе бокъо яккхара, «Профессех дикагIвар», «Дикала отличник» яха цIи яккхара къовсам лоаттабелга. Из система балха дикагIа юкъейоалалу тIехдика продукци арахецарах болхлошта моральни а материальни а стимулировани яро. Брак йоацаш продукци арахецара система производствана юкъеяхьаро предприятешка 97—98 процентага кхоачаш ОТК тIахьожам боацаш дIайода продукци.

Вай республика дуккхача предприятешка балха юкъейоалаяьй брак йоацаш продукци арахецара система. Цу даькъе цIаькха а белгалъяккха йоагIа Грозненски химически комбинат, швейно - производствени объединени. Цу предприятешка ОТК тIахьожам боацаш 97—98 процент продукци дIалу. Брак йоацаш продукци арахецара система шоай балха юкъейоалаяьй «Электроприбор» завода коллективо, «Красный молот» завода цхьаццайолча цехаша.

Бакъда республикерча предприятешка хIанз а кIезига терко ю из система производствана юкъейоалаяра. ДукхагIйолча предприятешка цхьаццайола мероприятеш балха юкъеяхьарах кхоачамбу. ИттлагIа пятилетка — дикала пятилетка хилар теркал а даь предприятей коллективаша, цар кулгалхоша Iалашде деза брак йоацаш продукци арахецилга. Цу гIулакха кийч а яь чакхьяха еза производство, изделей конструкцеш, технологи тоаяра йола мероприятеш, дикагIа лелабе беза тIахьожам а тохкам а, чIоагIъе еза технологически дисциплина.

И. МАЙТАК.

Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни заводе арахеца продукци вай мехка дIакхаьчаца Iеш доазол арахьарча дукхача мехкашка дIакхоач. Стандарташка хьежжа дикеи тIехдикеи мара ца цига арахеца дукха тайпа продукци. Из, тIа-тIа дикагIа хилийтара тIахьожам лоаттабу контрольни мастераша, цехий начальникаша.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) кийчъьча продукцега хьожаш ба воккхагIвола контрольни мастер Н. Супрунови механо - сборочни цеха начальник Р. Хайрулини.

И. ПЛИЕВА сурт.

КХОАНА-ТАНКИСТИЙ ДИ

ФУ ХЬАХЬЕКХАР КИНОЛЕНТАС

Кинопередвижкаш ду тата сецаран, экрана тIара сурт дIадаьлар, салтий клуба зала чу тIоараш техар. Сурта тIа бIаргадаIнаеса санна зале болча «Кхо танкист» яхача кинофильма тIа бувцача турпалашта, Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIема юкъе дукха лоацача запасе хиннарашта, ХIанз запасе болча доарашта Я. Ф. Новикова, И. П. Гончаренкона, С. М. Жукова, из фильм хьадалча запасе тIема жанта Н. Т. Литановна а доагIар уж тIоараш.

Гварде капитан Иван Петрович Гончаренко командир а волаш Сталинграде юкъе дIаболабир тIема никъ «Тагильский рабочий» яхача танкови колонна бIухоше. Цул тIехьа цун танкистапа тIом беш хилар Ростове, Белгроди Витебски мукъабоакхача. ТIем тIа леташ яьккхача хана ворхIазза хала човнаш хиннай танкиста, ткъо операци яьй цунна, ког дIабаьккхаб. Бакъда тIем тIара дIавахавац цIаккха а. ДемобилизацегIа цIавеча болх бе а деша а волавелар из. Болх беш воллаше а кхоъ лакхерча дешара заведени йистеяьккхай цо. ХIанз облсовпрофа профкурсий кулгалхо ва из, боккха тIема - патриотически болх бу цо.

Фильме тIа вувцача шоллагIча турпала, Севастополь лораеш хиннача, Берлин йоаккхаш тIем тIа лаьттача запасерча воккхагIча лейтенанта Сергей Михайловича Жукова танк советски бIухой денала оттадаь памятник хиларах тарра Сапун - гора яхача моттиге оттаяь латт. ХIаьта ветеран ше Грозненски автотранспортни предприяте механик ва.

Фильма кхоалагIа вола турпал ва Яков Федорович Новиков. Танкови рота политрук а волаш дIабоалабир цо тIом, Москва моастагIчох лораеш хиннав, фашистех мохк IоцIенбеш тIом баьб. Праге вар из Коталон ди отташ. ХIанз «Грознефтехимзаводы» яхача объединене автотранспортни контора партийни организаце секретарь ва.

Лоацача фильма тIа деррига дувцалургдац. Шоайцига хьоашалгIа баьхача цу турпалашкара бIухоша дийхар тIем тIа хиннарех шоашта дукхагIа йоагIарга дIахIамаш дувцар.

И. П. Гончаренко дийцар Сталинграда юхе ший танкиста волаш тIуракхгIчур аэродром бу хилар а.

— 1943 шу чакхдоалача деношка дар из Сталинграда юхе,—дувца волавелар И. П. Гончаренко, — Котельниково яхача моттиге латтача фашистий тыле даха декхар тIадиллар тха танкови батальона. Из рейд дика чакхъяьлар тха. Оаха моастагIчун дукха техника йохайир, гитлеровцаш боабир, лоархIаме документаши безача маьха трофеяши караяьхкар. Из операци ка маьхал йоалаш чакхъяьккхарах ЦIеча Седкъа орден елар сона. Из дар тIем тIа сона эггара хьалха денна совгIат.

КIеззига уйла еш а лаьтта, дIахо дийцар Иван Петровича:

— Хил дехьа фашистий аэродром йолга ховра тхона, цаI хинна Iацар цига-м. Тхо тувлалургдолаш цар шоай аэродром латта моттиг хувцилга, дахчах яь самолетий бIалгIаш уттаелга ховра тхона. Разведка даннеш мел бакъъя хьажа а дезар.

Ша тIа гIолла мара дехьадовла йиш яцар. Ша каг а бенна, цхьа машина мара хила ца йодаш дика тIехдаьлар, цу машина тIара нах кIалхарбаха а кхийра. Из дар керда шу тIаоттача бус. Бутт бахьжаш сийрда яр бийса. Фашисташта тхоаш ходалар кхераш геттара хьулалуш долхар тхо. МоастагIчоа дага хиина хургдацар шийна тIехьашкара тхо тIадоагIаргда аьнна. Цу тIа а керда шу долалуча бус. ХIаьта я. Са разведчикаша хьалхашкахьа ткъаьх «мессер» йолаш аэродром я аьнна хабар деча, аз команда елар массе а оагIорахьара атака йолае, самолеташ йоха ца еш каралаца а гIерта, аьнна.

КорзагIбаьха харабоалабир оаха гитлеровцаш, хIаьта ха тIа лаьттараш боабаь дIабаьхабар. Летчикаш шоай блиндажашка чубехкар, наIараш дIакъайлар тIои снарядаш чуйоахка яьшкаш дIатIа а оттаяь, тIехьагIа есаралла боалабергболаш. Оахош даьр дIахойташ хоам бир командованега. Вай эскар тIакхаччалца аэродром дIа ма хеца аьнна приказ дера. Тхо иштта дита лархIанзар немцаша. ГIашлой бIуно атаха йир тхона. Ка яланзар цуя. ТIаккха новкъостала танкаш тIаяхкийтар моастагIчо. Уж а йохайир оаха. Цига гучадаьлар, вай «Т-34» яха танкаш толашагIа хилар.

Иштта шоашта аэродром юхайоаккхалургйоацилга хайча, фашисташ гIертар из йохаяь дIаяккха, бомбаши, йоккхий топаши а етташ. ТIаккха аз вай бIухошта команда елар цхьаца йоаккхаш къоастайя гаьна яха самолеташ, аьнна, моастагIчунга ца йохаяйтар духьа. Цу ханна лей дарз а хьайна, гитлеровцаша лелаьрхIар юкъагIдисар. Вай эскар тIакхаччалца аэродром бе йоаллае йиш хилар тха — карабоалабир немецки летчикаш пхийтта цIена истребитель шоашца а йолаш.

Котельниково йоаккхаш тIом беш а хилар тхо. Цига тIера Iояха а кхеле немецки танкай кхо эшелон карайоалайир оаха. ХIаьта човнаш хилар сона. Бакъда тIем тIара дIа-м валаизар.

«Тагильский рабочий» яхача танковий колоннаца хинначарех хIанз дийна дисараш вIашагIдеттaлу тхо, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIемах, тхоашта дагадоагIарех, советски халкъа кортамукъале бахьан моастагIчунца латташ байнача тхоай новкъостех дувц оаха хьалкхувча тIехьенна.

В. ЛАЛАЕВ.

СУРТА ТIА: И. П. Гончаренко.

М. ПАШКОВА сурт.

АРКТИКА НАIАРАШ

«Арктика наIараш» аьле цIи йоаккх Мурманск портах. Укхазара дIаболалу къилбаседа форда тIара никъ, укхазара дIаух Атлантике долха кемаш.

Кховаткъен итт шу даьннад Мурманска. ХIанз заполярни дунен эггара йоккхагIа йола промышленни а культурно-административни а город хиннай цох, 360 эзар саг вах цига. Укхаза хьалдаь а хьалдеш латташ а дукхаза вIаштIардаь комфортабельни цIенош а промышленни предприятей корпусаш а я, шинна оагIорахьара Iарждакхи, рябинан, кIотаргаши дIа а йогIаш шера асфальт билла улицаш Iоеккай. Цхьаба къда города куца юкъе керттердар фуд аьлча, из да вай мехка эггара йоккхагIа йола порт цига хилар. Шера 10 миллион гаргга тонн мухь дIа-хьа бохийт укхазара.

Мурманска кемаш къилбаседа фордаш тIа гIолла лийнна Iац. Итт шу да Мурманск—Монреаль яхача лине болх бу. Мурманске хIара шера бIаьш, кемаш доагIа дунен итташ долча мехкий — Англе, Канада, ГДР, Польша, Швеце, Болгаре, ФРГ, иштта кхыча мехкий байракхаш тIаяьгIаш.

ХIанз ер пятилетка чакхйоалаш керда балха овсарле лакха хулийтаргйола техника кхоачаргья Мурманск форда тIарча порте. Иштта контейнеровозаш а тIаккхетаргья форда тIарча пароходствана.

Александр СЕРГЕЕВ, (АПН).

Мурманск.

ТЕОРЕ, ПОЛИТИКА, ПРАКТИКА ЦХЬОАГIО

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКИ ДЕШАРА СИСТЕМЕРЧА КЕРДАЧА ШЕРА ЛАЬРХIА

Гаргакхоачаш латт марксистско-ленински дешара система керда шу. КПСС XXV, аргIанарча съезда кийчо еча, съездо болх беча, цун решенешта пропаганда ечеи уж кхоачашъенеи юххьанцарча этапа хана из нийслуш хиларца дувзаденна коммунистий теоретически дешаро, берригача къахьегамхой политически экономически образоване дIадех партийни комитеташа, хIара партийни организаце цун къаьстта чIоагIа теркои йоаккхои елга.

Из хургья советски наха планови заданеш, хьатIахулча съезда сийна тIанйца доккхий декхараш кхоачашдар духьа тIагIертта, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаберзабаь болх бу хьа. Дукхача даькъе цунах хьахиннарашца белгалъяргья, «КПСС XXV съезда даха ма-доагIIара накъадахар духьа лелаеча социалистически яхьа - хьакъехьарга» парте Центральни Комитета соцам тIа белгал ма-даккхара, пятилетка чакхйоалача шерарeи бIарччача пхе шера планеи юкъара итогаш, иттлагIа пятилетка толаме дIайоалалулга. Иштта из хургья партеи халкъои шоай дерриге чизаш тIа а дохийташ кхоачашдеча сийлахь-доккхийча лерхIарашка бодача наькъа тIа керда мулаш белгалду ха а. Геттара дика кхетадеш да, цу дерригача хIамаша хьатIадоагIача дешара шера марксистско-ленински дешара керттерча чулоацамаи лостамаи шоай хоадамболлаш йола воздействи ергхилар, партийни политика чакхъяхара даькъе коммунистий, къахьегамхой сакхетами хьинари айдара дешаро еш йола влияни кхы а дукхагIа чIоагIъелга дIадехаргхилар.

Партийни дешар дIахо дикагIа вIаштIехьдаккхара дика ларда я хIанзара партийни дешара система йолаш хьайоагIача итт шера Iоаяь йоккха опыт. Укх тIеххьарча шерашка дикка болх баьб марксистско-ленински образовани дIахо эргайоахаш тоаяра, коммунизм хьалъяра декхараща цун бувзам чIоагIбара хьакъехьа КПСС XXIV съездо енна указанеш кхоачашъяра. Миллионаш болча коммунисташеи парте боацарашеи карaберзабаьб революционни хьехам, парте истории политикеи Iомаяьй. Цар теркам чIоаггIа тIаэзар парте XXIII-чей, XXIV-чей съездий, КПСС Центральни Комитета Пленумий решенешка, ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлашка хьахьекхача принципиальни выводашеи положенешеи. Цар тIа хьавIаша гIа техай ленински парте Iалаьмате йоккха исторически опыт, белгал а яьха, бакъяь хьаоттаяьй вай заман лоархIамегIарча проблемаех йола цун позицеш, цун чурчеи арахьарчеи политика Iилман бaза. Цо коммунисташкеи парте боацарий активагеи йиш хилийтар дегIайоагIача, хIанзарча хьалашка хьежа, вай общественни практикана юкъмоттиге латтача а партеи халкъои кхоачашдеш долча а декхарашца айхха бувзам а болаш творчески йIаьхий еча хана марксизм-ленинизм караерзае.

Партийни дешара проблематика шеръяри лоархIам лакхбари, цун политически лостам а коммунисташ идейно-теоретически кийчбараи цар хьинар айдараи цо еш йола влияни а чIоагIъяр — укх тIеххьарча хана цу даькъе партийни организацеша баьча балхах хьахинна лоархIамегIара хIама. Из беркате тенденци хьатIадоагIача дешара шера дIачIоагIъеи дегIайоалаеи еза.

Пропагандистийи деша багIарий теркама юкъмоттиге латтаргда дегIаенача социалистически общества хьалашка парте лоархIам лакхбалара дешаш, коммунизм хьалъеши КПСС XXV съезда материалашкеи решенешкеи хьежжа арахьара политически декхараш кхоачашдеши кулгалдара цо чакхдаьхача гIулакхех хьахиннараш.

Вай ленински парте низ духьбувлача лоархIамегIарча хьастех цаI сенах латт аьлча, из латт, массе оагIорахьареи кIоаргеи теоретически анализ, Iилман ларда тIа бакъбаь нийсеи реалистични политически лоархIам, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаберзабаь, тIагIертта беш бола практически болх цун гIулакхашка органически вIашагIтеха хиларх. Парте теори, политика, практически гIулакхаш шоай вIаши юкъерча диалектически бувзамца Iомаделга, кIоаргга кхетаделга цудухьа да партийни дешара предмет а. Опыто хьахьокх, вIаши юкъера из бувзам занятешка хьабеллача моттигашка дешар сакъердаме, творчески дIадолаш, цо дега тоамбар деш а знанеш шеръяраи кIоаргъяраи, царех наха низ бола лоархIаме коммунистически позици хилийтара новкъостал деш а хилар. ХIаьта из лицдеш йолча моттигашка е абстрактно - просветительски, е событийни, духхьал информативни, е алхха утилитарни маIан долаш хул дешар. Партийни организацеш, пропагандисташ, занятешцара деша багIарий безами цар эффективности лохъеш дола уж кхоачамбоацараш дIа а доахаш, дешар хьехача юкъагIа хIара дош марксизмо-ленинизмо из теоретически мишта кхоачашду, политически декхара куцехьа мишта дерз, партеи халкъеи практически гIулакхашка мишта чакхдоах, вахаре мишта кхоачашду а хьожаш дувцаргдола гIулакх де дезаш ба.

Политически экономически дешаре эггара хьалхагIа уйла тIаяхийта йоагIа общество дегIаахара керттерча сфере — экономика даькъе парте кулгалдара дакъа массе оагIорахьара хьохьокхара, экономически теоре актуальни проблемаш кийчъеча юкъе КПСС-о, лоацача творчески даькъа. XXIV съездо кийчбаьча, КПСС ЦК решенеша хаьдда хьахьекхача, халкъа боахама эффективности советски наьха хьал-тороп лакхъяра тIаберзабаьча лерргIа чакхбоахача наькъа маIани лоpхIами хьабеллара. Тоъал доккха теоретически практически хьашт долаш да партеи халкъои нийслагIча пятилетка декхараш кхоачашдар, дегIаенача социализма этапе халкъа боахама динамизм, экономически социальни эффективность лакхъяра объективни хьалаши субъективни факторащи кхетаяр духьа лоаттабеча къовсама лелами цунах хьахулараши занятешка Iомадар. Боахама практикана анализ яра даннеех биззагIа пайда эца, предприятерча, коллективерча хьала, шоаш хьийгача кьих хьахиннарий хIана дIадехачун позицера нийса мах бе ховргдолаш деша багIараш кийчбе, творчествана, производства эффективность лакхъергйола кхоачамаш кхы тIа а лахен царех пайда эцеи, местничестваца, технически консерватизмаца, доал ца хиларца, кегар лелабарца машар хургбоаца уйла дег чу йоссае еза.

ДегIаенача социалистически общества хьалашка торопаш дукхагIа хул доккхагIдола социально-политически декхараш кхоачашдара, лакхлу парте социальни теореи политикаи лоархIам. КПСС XXIV-чей XXV-чей съездашта юкъерча хано социально - политически дегIаахара даькъера парте теоретически положенеш, политически выводаш, шерра практически мероприятеш мел нийса хиннай а мел лерргIа чакхйоах а бакъдеш йола йIаьха материал лу пропагандисташтеи деша багIараштеи. Дог теша а деш из хьахьокх халкъа хьал-тороп культуреи лакхъяларо, вай мехкара классаши социальни группаши, къамаш а породнощтащ а шоайла вIаши гарга ахара а цар цхьоагIо кхотаялара а, социальнии интернациональнии общность хиларах тарра советски халкъа дIахо консолидаци яра, политически система эргаяьккха тоаяра, демократи дегIайоалаяра процессаш чIоагIъяларо. Из долла хIама — капиталистически дунен тIа хIанз латтача экономически кризис, бIарга ца яйнача тайпара инфляци, наьха сацна чIоагIъенна социальни политически вIашдухьалеиаши халонаши йолча метте къаьгга хьагуш йола социалистически вахара образа совлепаш бокъонца шоаш маярра хьагучаювлар.

ЧIоаггIа уйла тIаяхийта еза хIанзарча хьалашка парте чакхдоахача идеологически гIулакхий чулоацамгеи керттерча лостамашкеи, культура дегIайоалаярца, массе оагIорахьа тоаенна саг хьахилара процессашца дувзаденнача дешашка хьажара. Цу ханна лоархIаме да партийни организацешта къахьегача коллективай членашта идейно - политически нравственни кхетам балара, къахьегамцеи общественни доалахьенцеи чIоагIденна коммунистически гIулакхаш леладара, дисциплинеи организованности чIоагIъяра беча балхах хьахуларийи сагоагIа йолча проблемаи анализ яр.

Политически экономически дешар хьехача шерра юкъекхувла еза КПСС аарахьарча политически гIулакхий теоретически практически аспекташ, хIанзара дуне дегIаахара проблемаш. Укх тIеххьарча шерашкарча событей леламо бакъдаьд дунен хIанзарча хьалий XXIV съездо яь марксистско-ленински анализ цо хьаоттадаь КПСС арахьарча политика декхараши, машара Программа нийсеи хургдар гаьнна хьалхагIа гуши хилар хьахьекхад вай парте, цун Центральни Комитето, новкъост Л. И. Брежнев керте латтача ЦК Политбюрое дунен халкъашта юкъе нийсача наькъаца чакхдоахача конструктивни гIулакхех боккха пайда боалаш хилар. Политически экономически дешаро деша багIарашта кIоаргга йовзийта еза марксистско-ленински Iилман лардаш а социалистически овлаи тIара лерргIа хьайоагIа КПСС арахьара политика а, цун классови интернациональни, кIоаргга гуманни маIан.

Занятешка дIахьувкха деза социалистически содружество дIахо чIоагIъяра тIаберзабаь никъ парте хадданза чакхбахар, социалистически экономически интеграце боккха лоархIам, дунен халкъашта юкъерча арене социализма позицеш чIоагIъеча, машар бахьан долаш лоаттабеча къовсаме леладу гIулакхаш вежарашха долча мехкашца цхьана вIаштIехьдахара лоархIам дIабовзийта беза. ЛоархIаме да социальни къамани кортамукъаленна тIеххьарча къовсамхоша КПСС-о

ХЬАДЕЧОХ ДОГ ЛАЗАШ

Керттерча даькъе дулха хьайбаш кхедеш ба «Шалинский» совхоза къахьегамхой. ХӀанз боахаме кхоабаш 4461 бежани 5893 хьакхи я.

Укх тӀеххьарча шерашка дика къахьегаш хьабоагӀа совхоза хьайбаш леладераш. Иштта, соахка цхьа миллиони 108 эзари сом маьха пайда бир. Ӏалама хьалаш во дале а шоай хьокхамаш кхы лоха ца деш къахьег цар укх шера а. План 450 грамм йолаш хӀара дийнахьеи буси юкъера лаьрхӀача 500 грамм дулх тӀакхетийт хӀара хьайбана. Ах шера боахама хьахинна пайда 540 эзар сом хилар. Уж толамаш доаххаше а бицлац совхоза болхлой тӀадоагӀача шера шоашта «хьалхашка латтаргдола декхараш кхоачашдара тешаме лард йолла а.

ХӀанз тӀатеӀӀа Ӏан замалахьа хьайбаш чусоцадаь леладара кийчо еш ба совхоза къахьегамхой. Доакъар Ӏалашдара, укх сахьате, къаьстта теркам тӀабахийтаб.

Цкъа дӀайийча дукхача шерашка тӀаювла 454 гектара тӀа дӀайийна буц я боахаме. Из еррига а хий дуллаш я. ХӀанзле кхозза хьувкъам чуийцаб цу тӀара. Хьайбашта моша доакъара лаьрхӀа дӀаеннар ца лаьрхӀача кхозза хьеххачул тӀехьагӀа 1401 тонн йол Ӏалашйир совхоза къахьегамхоша. Укх деношка диазлагӀа хьакха йолаяьй цкъа дӀайийча дукхача шерашка тӀаювла буц.

ХӀанзалца эггара дукхагӀа кхозза мара хьокхаш хиннаяц совхозе дукхача шерашка тӀаювла буц. Цхьабакъда укх шера Ӏалама хьалаш во а долаш, хӀаьта доакъар Ӏалашдара торонаш кӀезига а йолаш гӀулакх нийсденна хилар бахьан долаш диазза хьекха лаьрхӀар буц. Бакъда из гӀулакх лерттӀа чакхдаккхара хьалххе план оттайир. Иштта, буц хьеккара ханаш лоацъе лаьрхӀар. Масала совхоза доакъар Ӏалашдеча бригада низага диллача, хӀаьта балха нормашка хьежача буц цкъа хьекха чакхъяккхара 12 балха ди дезар. Из хв итт денга кхаччалца лоацъе декхар оттадир бригадана хьалхашка. Из гӀулакх кхоачашдича, буц хьекхачул тӀехьагӀа кхай тӀа хий дуллилга, удобрени тоссилга сихде йиш йолаш хулар. Цунца цхьана сихагӀа хьатӀакхоачаргъяр аргӀанара хьувкъам чуба торо хулийта ха а.

Хьалхашка оттадаьча декхарашца дика лоархӀабир доакъар Ӏалашдеча бригада къахьегамхой. Дукхача шерашка тӀаювла буц хьалхагӀа хьокхаш ийс ди мара доаданзар цар, хӀаьта шозлагӀеи кхозлагӀеи хьокхаш — барх-бархӀ ди. Цу гӀулакхо торо хилийтар дӀайийна буц хӀанз диазлагӀа хьакха йолае. ЛерттӀа Ӏунаж даь хилар бахьан долаш дика тӀаьннай буц диазлагӀа а. Юкъера лаьрхӀача ткъо сантиметр лакхъеннай из.

— ХӀанз хьокхаш йолча баьцах дукхагӀъяр хьайбашта лу оаха. Цунца цхьана йол а кийчъю. КӀезигагӀа яле кхы а 200 тонн йол кийчъергья,— йоах совхоза керттерча инженера, хӀанз боахама директора декхараш кхоачашдеш волча Ш. Зельбухарова. — ХӀаьта хьайбаш Ӏангара дахара 1600 тонн йол боахама кийцца тоъарг а я. Къаьстта доккхий ду тхо йол дика хиларо. Укх шера санна дика йолаш из Ӏалашъяь цхьа шу дагадагӀац сона.

Атта баькха толам бац из. Цунга кхача гӀерташ дукха низ дӀабеннаб наха.

— Дукхача шерашка тӀаювла буц хьекхара, цунах йол кийчъяра болх ханал хьалхеи дикеи чакхбаккха доккха новкъостал ду наха юкъе яьржача социалистически яхьо, — йоах совхоза рабочкома председатела Булаев Махьмуда. — Яхьа итог хӀара дийнахьа ю. ХӀаьта доакъар Ӏалашдерий балхацара моральнии материальнии безам совбаккхара совхозе оттаяьча мероприятешка хьежжа, буц хьокхачарна, из боарамагӀа йокъаелча цхьан моттиге гулъечарна, аьла холаш, аргӀаш хьалдувттачарна юкъе яьржача яхье пхе деп итогах хьалхара моттиг яьккхачоа ЦӀе вымпели ахчан совгӀати лу. Ахчан совгӀат лу шоллагӀа моттиг яьккхачоа а.

Йол Ӏалашъе йолаяьча хьалхарча дийнахьа денз къаьста дика къахьегаш хьабоагӀа буц хьокхаш вола Н. Разуваев, йол гулъеш вола В. Темирсултанов, йол ферме дӀакхухьаш вола М. Мусаев, кхыбараш. Аьла аргӀаш деча кхаь звенона юкъе яьржача яхье хьалха я шоллагӀча отделенера Ильясов Канас кулгалду звено.

Шерра доаржадаь дӀахьош дя хӀанз совхозе силос Ӏалашъяра балхаш. Укх шера планагӀа 10 300 тонн Ӏалашде дезаш дя из доакъар. Силоса лаьрхӀа 800 гектар гаргга хьажкӀаш дӀайийцаяр совхозе. Цхьабакъда гурахьа ялата йийна культураш во хьувкъар бахьан долаш ялат Ӏалашдара план кхоачаъе карагӀ а ца доалаш силоса дӀайийна хиннача хьажкӀаех 300 гектара тӀара яраш ялата чуэца лаьрхӀар.

Силоса йита хиира хьажкӀаш чуийца яьннай. Цу кхай тӀара чубенача хьувкъамах 7160 тонн силос еллай. ХӀанз ялата йита хьажкӀаш чуэцаш ба совхоза къахьегамхой. ГӀадамаш оата а оаташ силос йоллача моттигашка дӀакхухь лафеташпа. БархӀ хьажкӀаш чуэцаш йола комбайн я кхай тӀа болх беш. Эггара дикагӀа болх бу комбайнеро Агаев Вахида.

— Силоса а ялата а хьажкӀаш чуэца йолаяьча хьалхарча дийнахьа денз цкъа мара шийгара котало дӀа ца йоаккхийташ хьавоагӀа из. Цул цкъа хьалхаваьлар комбайнер Асаев Мисирпаша, — дувц Ш. Зельбухарова. — Иштта дика къахьег кхай тӀара аьта хьажкӀий гӀадамаш, хьажкӀаш дӀакхухьаш лелача совхоза шофера Гадаев Оалхазара а. Дукха ха йоацаш КПСС члена кандидаталла дӀаийцав из сий дола къахьегамхо. ХӀаьта дукхача хана денз хьаьнала къахьегарах «За трудовую доблесть» яха медаль а еннай цунна.

ХьажкӀаш чуэца йолаяьча хьалхарча дийнахьа денз чаьтараш а теха кхай тӀа бийсаш йоах механизатораша. Мах боацаш кхозза кхача кийчбу царна. ХӀара дийнахьа керда газеташ кхухь, радиоприемник я. Арахецаш я «Молния» яха къахьегама листок. Дика вӀаштӀехьдаьккхад хьажкӀаш чуэцарий балхацара моральнии материальнии безам совбаккхара гӀулакх а. Социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача комбайнера, шофера ЦӀе вымпелал совгӀа ахчан совгӀаташ тел. Иштта, дика болх барах хӀанзле Агаев Вахида — 100 сом, Асаев Мисирпашийна — 60 сом, Гадаев Оалхазара — 110 сом, шофера Ибрагимов Жалаудина — 80 сом деннад.

— Шу долладеннача денз 9467 сом ахча дӀаденнад совхозо къаьстта дика къахьегача наха, — йоах Булаев Махьмуда. — Цхьабакъда яхье котало яккха пах ахча даккхар духьа гӀерт аьлча бакъдац. Хьалхле яккхара бокъонца йола яхь я къахьегамхошта юкъе. Цунна тешал деш цхьа масал доаладергда аз. Хьажкъаш чуэцаш кхаь дийнахьа баьча балха итог а яь дикагӀа къахьийгача наха ахчан совгӀата дӀадала а уж хьоастабе а кхай тӀа дахар тхо: сои, совхоза парткома секретари, отделене управляющеши. Совхоза директора приказ Ӏо а дийша яхье хьалхле комбайнера Асаев Мисирпашас яьккхалга дӀакхайкадир аз. Собрани чакхъяьлча, воле, аьлар Мисирпашас цул хьалха яхье котало яьккха хиннача Агаев Вахидага, хьай комбайна тӀара из ЦӀе вымпел хьа а яьккхе ся комбайна тӀа йогӀа. Беррига механизатораш белабелар. Ийшачо котваьнначун комбайна тӀа ЦӀе вымпел тӀайогӀаргйолаш хьалха шоайла барт баь хиннабар механизатораша. Дика болх барах сайна совгӀата денна ахча а юхалургдар аз ер эхь тӀа ца дайта, йоахар Вахида раьза воацаш, ше Мисирпаший комбайна тӀа ЦӀе вымпел тӀайогӀа водаш...

М. ХАМАТХАНОВ.

УШАЛАШТА ТӀАГӀОЛЛА ЕХКА РЕЛЬСАШ

Малхбузен СибарегӀен мехкдаьтта столице — Сургут яхача городе хьалхара поезд кхаьчай. Тюмена гаьна йоацаш дӀаболабеннача 700 километр бӀаьха болча машиннаькъа тӀа поездаш аха йолаеннай.

Халача Ӏалама хьалашка биллаб машинникъ — ушалаш тӀеи тайгана юкъеи гӀолла. Машинникъ билла безача цхьайолча моттигашка 12 метр кӀоарга йолча ушалашка хьаӀайна коачалаш чура хьа а ийеш кхыча моттигашка дӀакхахьа йийзай, цунна метта хьаккихьа гӀум цар метта Ӏочу а йоассаеш. 379 тӀий тилла, хий дӀаувза турбаш яхка дийзад. Цунца цхьана Обь яхача хи тӀа гӀолла 1,5—2 километр дӀаьха ши тӀий а тиллад, бӀаьстий хий хьатӀадаьлча из дӀа-хьа даржаш долча моттигашка 30 метр жагӀа биллаб.

Керда биллача машиннаькъа тӀа тӀеххьара станци а хиша юсаргьяц Сургут. Укхазара дӀахо машинникъ булларгба Самотлор яхача мехкдаьтта доаллача кердача моттигага кхаччалцеи Нижневартовск яхача городага кхаччалцеи. Из никъ хӀанз ма-дагара буллаш латт, машиницкъ булларашта хетачох, хьатӀадоагӀача шера хьалхара поезд гӀоргья цу моттигашка.

Массехк шу даьлча Сургутера Уренгое кхаччалца дӀахо билла лаьрхӀад машинникъ.

Кердача машиннаькъо торо лургья Малхбузен СибарегӀен мехкдаьттеи газзи йоалла моттигаш дикагӀа караерзае.

МАЛЬЦЕВ Станислав,
АПН корреспондент.
Сургут.

Хьалха латта бурувдеттарий бригада

Дикача къахьегама толамашца накъаболх парте XXV съезда Грозненски бурувдеттара балхий управлене бурувдеттараш. Съезда сийна шоаш тӀаийца лакхара социалистически декхараш диззa кхоачашду цар. Мехкдаьттеи газовни промышленноста болхлой цӀейна баха ма-боаггӀара накъабакар бурувдеттараш. План 13800 метр йолча бархӀ бетта 16350 метр бурув техар цар лоаман тӀоанашта. Бурув тохара сухал 161 процент кхоачашъяьй, скважинаш балха юкъеяьхьара бархӀ бетта план 200 процент.

ИйслагӀча пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяра тӀехьа Горячеводски бурувдеттара балхий управлене коллективашта юкъе яьржача яхье хьалха латтарех я коммунист В. М. Катаев керте латта бурувдетта бригада.

Из бригада пятилетка бӀарччача шера ритмично болх беш хьайоагӀа. Цар бурув теха я хӀанз болх беш йола «99 Ястребиная» яха скважина. Укх шера март бетта мехкдаьтта кӀеж техар цо.

Керттерча даькъе кагирхой ба цу бригаде къахьегараш. Цудухьа УБР партийнаи комсомольски организацеша лаьрхӀар цу бригадана цхьа а комсомольаш юкъе а бахийта цунах комсомольско-кагирхой бригада е. Цунах гӀолат а балаппар уж. Кердаьккхача бригада коллективо ше дӀаоттайир буровой вышка, тӀаккха 1975 шера 1 июле дена № 81 йолча скважина бурув тоха болабеннача цар хӀанзле 1575 метр бурув техад, проходка Ӏалаьмате халача хьалашка еш йоллаше а.

Бригада бурувдеттараштa юкъе къаьстта дика къахьегарца а балха говзал лакха хиларца а белгалбаьннаб бурувдетта мастераш И. Ф. Николаев, Г. Г. Ивахненко, комсомольцаш бурувдеттар В. А. Ахмисиев, бурувдеттачун гӀончa А. Г. Зубайраев, лаборант-коллектор М. Салтаева.

ТӀеххьарча хьаьнe мехкдаьттахочун професси карагаяь дукха за ю. ХьалхагӀа бурувдеттарий курсаш а яьа тӀаккха заочно дийша мехкдаьтта техникум яьккхай Ахмисиев Висита. хӀана 5-гӀча разряда бурувдеттар, комсомольски группа секретарь ва из. Бурувдеттарий гӀончий дешара-курсовой комбинат яьккхай Зубайраев Ӏарбе, лаборантий курсаш яьхий Салтаева Маликас. ХӀана хьаьнe а цхьан бригаде дика ка йоалаш къахьег цар. Шоай болх дика бовзаш, хьанар долаш болча кагийча наха доп деннад парте аргӀанарча съезда сийна бригадо тӀаийца декхараш хадол хьалха кхоачашделга Ӏалашхе.

С. БЕРДОВ.

СУРТАШ ТӀА: хьалхарчун тӀа (аьрдехьара аьттехьа) Зубайраев Ӏарби, Ахмисиев Висит, Салтаева Малика; (шоллагӀчун тӀа) № 81 йола бурув тоха скважина.

И. ПЛИЕВА сурт.

СССР—США: «НУРЕК» ЯХА СЕЙСМИЧЕСКИ ПРОГРАММА

Таджикистана лоамашка, Нурек яхача йоккха йоацача городоке, советско - американски тохкамаш деш латт сейсмологе проблемашта. 1972 шера май бетта Москве яьча мохк маца агаргба хара даькъе цхьана советско - американски тохкамаш дара хьакъехьарча соглашенега хьежжа деш да уж балхаш.

Сейсмологаша оал, мохк маца агаргба хар — из я тулаенна лела, дуккхачар лийхан цхьабакъда хӀанзалца хьа цхьаннена а кораязен йолатов. Уж дешаш ийса хиларах шеко хила йоагӀащ яц — нагахьа санна гӀулакх кхыча тайпара даларе, шоай унзаре хӀама мичча хана а тӀатоха тарлуча лаьттанна кӀалхарча бирсача низашкахьара кхерам тӀа ца латташ хургдар адамаш.

ХӀаьта а, дукха Ӏилмахой укх тӀеххьарча шерашка дукхагӀа теш мохк маца агаргба ха вӀаштӀехьдаргхиларах. Цхьаболча специалисташта лаьттанна кӀалхарча хатара «визитни карточка» — магнитни поле хувцаялийтар, шоллагӀчарна —минеральни хица Ӏовш йола родон хувцаялар, кхоалагӀчарна — геттара кӀоаргачара горни породаш меттахьа яхар, низ болча магнитогидродинамически генераторашца белгалонаш хьа а лувцаш (из тӀеххьара метод дунен тӀа эггара хьалха дукха ха йоацаш Памире техкай советски сейсмологаша, электрически разрядаца 20 километр кӀоарга Ӏочу а баха).

Цу ерригача методий керттера кхоачамбоацар да мохк агийта кийчъеш йола механизм ше мишта хургья ха хӀанз укх сахьата Ӏилмахошта хала хилар. Мохк агар белгалдар мара, лаьтта кӀал чингаш етта йолаялале хьалхагӀа хур фуд оалалац царга. Цудухьа сейсмологашта массаза а дага яьллай кӀал хулаш долча хӀамаш чӀоагӀа чинг тохале хьалхагӀа ха йиш хургйола полигон.

Тохкамаш дара изамо шай тайпара моттиг а хинна дӀаэттай Таджикистана лоамашкара Нурекски волохранилище. Из лоамий мохк — СССР-е эггара сейсмическегӀа дола даькъа.

1972 шера, лоамара доагӀа Вахш яха хий Нурек яхача электростанце плотинана юхе Ӏадолаленнача хана, хьабаьб Нурекски искусствени форд. Балхаш чакхдаьнначул тӀехьагӀа 315 метр лакха хургья плотина, тӀаккха лоамашкара бердаш хьалдузаргда 10,5 миллиард кубометр хиво.

100 метра боарамга кхаччалца водохранилища хьалъюзача хана хӀараяр 5 баллага кхаччалца йолаш лаьтта кӀал кхозза теха чинг белгалъяьй укхаза сейсмологаша. Плотина лакх а водохранилища тӀехе шер а ме лу сайцай чӀоагӀа етташ йола чингаш. Цхьабакъда мелагӀа еттараш дукхагӀа хиннай. Уж я лаьтта кӀал низ болашагӀа йола чингаш еттийта кийчъю механизм Ӏомаяра йола тӀехдика экспериментальни материал а (Нурекски гидростанци ше 9 балл чӀоагӀа мохк аьгача новкъа доацаш я).

Мохк мела эгара юкъера аномалеш хьалувцар, Таджикски ССР Ӏилмай Академе члена - корреспондента Негматуллаев Сабита хетачох, — чӀоагӀа мохк агарца уж ювзаялийтар а цо ший хатар дале хьалхагӀа из агаргболга хар ада. Иштта сага инженерни гӀулакхаша а (уххаза гучадаьннachох, кӀеанг - кӀезига юзаш Нурекски водохранилише хьалйизаро) хатара дикача оагӀорахьара влияни яргьяц ала дац. Дукха ха ялалехьа сага сейсмически «хаоттама» ший инженерни гӀирсашца дикача оагӀорахьара влияни ергхиларга, масала, Ӏайна латта тектонически энерги йоккха йоацача порцешца, дуккха мела чингаш еттийтара хьисапе, цу тайппара доккха хатар юха а тохаш, хьайоасаелга вӀаштӀехьдаргхиларга догдоахац ба специалисташ.

Къаьстта шоай тайпара скважинаш хица хьал а юзаш тектонически низаш хьамукъадахара иштта эксперименташ яьча американски специалистий теркам а чӀоагӀа тӀаозаш я таджикски Ӏилмахоша Ӏоаяь опыт.

«Нурек» яхача эксперимента юкъе дакъа лоац американски оагӀорахьара — мохк агар Ӏомадеча Къаман центро (проекта содиректор — доктор Джерри Итон), советски оагӀорахьара — СССР Ӏилмай Академе О. Ю. Шмидта цӀертагӀа Лаьттан физика Институт (проекта содиректор — физико - математически Ӏилмай кандидат Игорь Нерсесов, института директора заместитель). Нурека районе эксперимент еча дакъа лоац иштта Таджикски ССР Ӏилмай Академе сейсмически чӀоагӀача гӀирсийи сейсмологеи Института дукххача Ӏилмахоша а Нью-Йоркерча Колумбийски университета Ламонт - Дохерти яхача геологически обсерваторе специалисташа я.

Юрий ХРАМОВ,
АПН. корреспондент.
Нурек.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ТОЛАМ

Дикача къахьегама толамашца деадир шоай цӀей «Старогрознефть» яхача мехкдаьттеи гази йоаккхача управлене коллективо.

Духхьаш сентябра хьалхарча ворхӀ дийнахьа Старогрозненски, Хаян - Корт, Минеральная, Брагуны яхача моттигашкара планал совгӀа 4200 тонн дикагӀа дола грозненски мехкдаьтта дӀакхачийтал цо мехкдаьтта чакхдоахача заводашка. Пятилетка тӀеххьара шу дӀадоладелча гӀоне 50 эзар тонн планал совгӀа дола мехкдаьтта даьккхад коллективо.

Парте съезда сийна яьржача яхье хьалхле лелаю № 4 йолча районни инженерно - технологически служба коллективо. Валентин Демин керте латтача цу коллективо шу доладелча денз 23 эзар тонн планал совгӀа дола мехкдаьтта даьккхад.

Хьалхле лелаераштa дукха тӀехьа йисац № 1 йолча районни инженерно - технологически служба коллектив а. Цар а планал совгӀа 16 эзар тонн мехкдаьтта даьккхад.

Управлене гӀолла лаьрхӀача плановичул 2,3 процент лакхъеннай балха овсарле.

Дика къахьегаш хьабоагӀа мехкдаьтта доаха оператораш Шахбиев Ноха, Докаев Мамед, Ибрагимов ИсмаӀал, Сурков Вячеслав, кхыбараш.

Т. АЛЕКСЕЕВ.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХАЛСАГА ШУ

Евдокия Андреевна Никулинаи (сурта тӀа аьттехьаръяр) Таисия Ивановна Штыменкои — ростовчанкаш, Дона дуккхача дикача кхалнахаца цхьана шоай краера къахьегама сийле цӀена лелаеш ба.

Е. А. Никулина — тӀема летчик хинна, Советски Союза Турпал я — хӀанз Ростовски горкома партийни комиссе председатель я.

Т. И. Штыменко вертолетни заводе фрезеровщицалла болх беш йола 14 шу да, коммунистически къахьегама ударник я. Ший пятилетка 1973 шера чакхъяьккхай цо. Дика къахьегарах цунна еннай Ленинеи «Знак Почета» яхеи орденаш, медалаш. Таисия Ивановна — РСФСР Лакхехьарча Совета депутат я.

В. ТУРБИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ца хувцайолийташи хьинареи лелаю солидарность йовзийтар, дунен коммунистически болам марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма принципаш тӀа айхха кхотабар духьа цо де йиш йолаш мел дола хӀама делга белгалдахар.

Дунен тӀа дикача оагӀорахьа хувцамаш хилар дог тешадеш хьахьокх Европерча кхерамзлени цхьана гӀулаккаш леладареи дешашта йола Совещани толаме чакхъяларо. КПСС ЦК Политбюро, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета документа тӀа хьахьекха совещане дунен халкъашта юкъера боккха лоархӀам теркал а беш, политически экономически дешара системе вӀаштӀехьдаккханза даргдац цун итогаш, цига новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл Ӏомаделга. Уж Ӏомадар программин теоретически материалаца айхха дувзаш хила деза.

ДӀайовзийта еза дӀахо чӀоагӀача машара наькъагӀа дӀахьалхашкахьа ахара новкъостал деш йола Советски Союза конструктивни предложенеш, дӀахайта деза, дӀакхайкаьча принципашеи вӀалашеи керда низаш цӀенхаштта оарцагӀдоахилга, дунен тӀа дикача оагӀорахьа хулаш дола хувцамаш юкъагӀдаха, машаре дахара принципаш воча яха гӀертача дунен халкъашта юкъерча реакце, тӀема агрессе низашта духьала дӀахо тӀагӀертта къовсам лоаттабелга дӀадехаргхилар. Политически экономически дешар хьехача юкъагӀа лоархӀаме да деша багӀараша общественни явленей мах барца партийни никъ лелабергбола гӀулакх дар, политически сакхетама, коммунизмана, парте гӀулакха мутӀахьа хургболча уйлаца, советски патриотизмаи буржуазии вахара образаца, буржуазии идеологеца, ревизионизмаца машар хургбоацачеи уйланца царна кхетам балар.

Партийни дешар дӀахо эргадаьккха тоадаро лерхӀ цун чулоацам кӀоаргбаь ца Ӏеш, из дикагӀа вӀаштӀехьдоаккхилга а, цун форкаши методаши тоаелга. Укх тӀеххьарча шерашка кердача опытаца йӀаьхий хиннай пропагандистски практика. Владимир Ильича цӀерагӀчеи «Динамо» яхачеи московски заводий, «Светлана» яхача ленинградски производственни объединене, Волжски автомобильни завода, Ивановски камвольни комбината партийни организацешка, Свердловски, Челябински, Днепропетровски, Кемеровски, кхыча областий дуккхача къахьегама коллективашка занятеш еча шерагӀа юкъекхахьа яьннай йоккхийчеи актуальнегӀа йолчеи проблемаех лаьца еш йола теоретически Ӏилма - методически конференцеш, практически занятеш яра, корта бола ловзараш дара, вахара гӀулакхаш къоастадара, экономически анализ яра, рефераташи дипломни балхаши кийчдара а наха хьалххашка царна защита яра а, къахьегача коллективай члений хӀаране встречни планашкеи социалистически декхарашкеи коллективно хьажара методаш санна йола лоархӀамеи шоаш дика хилар хьахьекхаи дешара формаш. ЧӀоагӀа белгалдоалаш дэ дукхагӀйолча хана из алхха дешара гӀулакха даь ца Ӏеш, практически тоадар духьа а деш хилар.

ХьатӀадоагӀача дешара шера партийни дешара система ерригача звеньяшка дӀаихача шерашка хинна дешара планаши предметаши керттерча даькъе дусаш да. Царна ӀотӀакхет керда цхьан шера курсаш: юххьанцарча звене — «КПСС чурчеи арахьарчеи политика дешаш, юкъерча звене — «КПСС—коммунизм хьалъеча кулгалдуи долла хӀама вӀаштӀехьдоахеи низ». «Уж хӀанзарча хьалашка парте лоархӀам лакхбалара дешашта, экономически, социальни, арахьара политика чакхъяхара цо леладеча гӀулакхашта хетаяь я.

Лакхерча звене дӀахо дегӀабоагӀа коммунистийи парте боацарий активеи тайп-тайпарча категорешка марксизма - ленинизма лардех йола знанеш кӀоаргьярца цхьана цар профессиональнии общественно-политически гӀулакхашца ювзаенна йола теореи политикаи лоархӀамегӀара проблемаш Ӏомае йиш хургйолаш дешар вӀаштӀехьдаккхарца лелабу дифференцированни никъ.

ХьатӀадоагӀача дешара шера дегӀайовлае еза ше дика хилар хьахьекха, кулгалдеча кадрай марксистеко - ленински дешари экономически образовании союзни республикай компартей ЦК-ашкарча, парте крайкомашкарчеи обкомашкарчеи семинарашка, парте горкомашкарчеи райкомашкарчеи партийни актива школашка, марксизма - ленинизма университетий къаьсттача факультеташкеи отделенешкеи вӀаштӀехьъяккхара практика.

Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржарай кхетаяран беча балха хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баь соцам кхоачаш а беш, парторганизацеша идеологически болхлой дешара тӀа-тӀа дукхагӀа пайда эц партийни образоване системах, эггара хьалха цун лакхерча звенох. Цу гӀулакхага диллача дӀайоаржае йоагӀаш я семинарашка, партийни актива школашка, марксизма - ленинизма университеташка группаши отделенеши вӀашагӀъехкача Москвеи Ленинградеи, Белоруссе, Литвай, Украина, Узбекистана цхьайолча партийни организацей опыт. Цига пропагандистийи политинформаторийи резерв кийчъю, вӀаштӀехьдаьккхад марксизма - ленинизма, КПСС политика лоархӀамегӀара дешаш, идейно - кхетама гӀулакхий теоре, методика, уж вӀаштӀехьдахара лоархӀамегӀа йола проблемаш партийни комитетий идеологически отделий болхлоша, идеологически балха дешашта болча партийни организацей секретарашеи секретарий заместиталашеи, журналисташа, культура болхлоша, лакхерчеи юкъерчеи школа преподавателаша Ӏомаелга вӀаштӀехьдаьккхад.

Комсомольски политически дешара системе дешара шу дӀадолалу «Пятилетка — коталонца дӀайолаергья! XXV съезда лаха ма-доаггӀара накъагӀоргда!» яхача ленински урокаца дӀадолалургда. Занятеш йолаенначул тӀехьагӀа кагирхой парте теореца, историеца, политикаца чӀоаггӀеи кӀоаргеи хьашт хургдола, кагийча нахаи мехкараштеи теоретически положенеш алхха дика яйза па Ӏеш, КПСС историеги хӀанзарча гӀулакхашкеи гӀолла вай сийлахь - боккхача революционни эргалонаш еш болча хьехамах партийни политико лерхӀараши декхараши вахара низ болаши гуманнии хиларах цар лог тешаргдола, шоашта дагадоахкача хаттарашта Маркса, Энгельса, Ленина балхаш тӀара, парте документаш тӀара жопаш лаха, хӀанзара проблемаш къоастаяра метод, шоай вахара планийи идеалийи лард лаха уж Ӏомабергбола гӀулакх данза даргдац. ХӀанзарча этапе парте чакхдоахача гӀулакхий лоархӀам хьа а беллаш, КПСС документий, ВЛКСМ XVII съезде новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьла, цу съезда материалий ларда тӀа, бокъонца долаш долча бакъ хӀамаех пайда а эцаш, Коммунистически партеи Советски пачхаьалкхеной кагирхой, коммунизм хьалъеча цар лоархӀам лакхбара еш йола йоакхо дӀахьокха езаш ба пропагандисташ.

Дешара шера кийчо еча хана боккха организаторски болх бе безаш я партийни общественнии организацеш, боахама органаш къахьегамхой экономически образовании система дӀахо дегӀайоалаяра. Цо даьккхача укх шера 35 миллион совгӀа саг Ӏомадаь ваьнав 1972 шера юкъедоаладаь, экономиканеи доал дараи знаней лардаш луш дола предметаш. Укх шера де дезаш да, цкъа - дале, материальни производства даькъерча болхлой керда контингенташ уж предметаш Ӏомадара тӀаберзабелга, шозлагӀа-дале, деша багӀарех тоъал доккха дакъа дешара кердача лагӀа тӀа—знаней лардаш Ӏомаяргара экономически Ӏилмаи политикаи, доал дара теореи боахам лелабара практикаи лоархӀамегӀара проблемаш кӀоаргагӀа Ӏомаярга—даргдола гӀулакх Ӏалашделга.

Халкъа боахам дӀахо дегӀабоалабара хӀанз юкъмоттигера проблема а хинна дӀаэттад берригача балха дикал лакхъелга. Из теркал а деш, дешара кердача шера гӀойленагӀа да керда предметаш Ӏомаде боалалуча деша багӀарий уйла къахьегам вӀаштӀехьбаккхараи цун эффективность лакхъяраи, цун социальни экономически аспектай дешашта тӀаерзаяр. Цу гӀулакха болхлоштеи колхозхоштеи могаю «Социализма къахьегами» яха курсаш, предприятей инженерни службай, конструкторски бюройи НИИ-и болхлошта — «Социалистически обществера инженерни къахьегам». «Кулгалхочун къахьегам» яха шоаш къаьстта йиъ курс промышленни предприятей подразделеней кулгалхошта, колхозийи совхозийи подразделеней кулгалхоштеи специалисташтеи, министерствайи доал деча кхыча органийи кулгалдеча болхлошта, промышленни предприятейи объединеней кулгалхошта, колхозийи совхозийи кулгалхошта, юрта боахама доал деча органий кадрашта лаьрхӀа я.

ДӀанхача шерашка а санна, экономически образовании дифференцированно вӀашагӀйолларгья, из хургья партийни комсомольски дешара тайп-тайпарча формашка, экономически школашкеи коммунистически къахьегама школашкеи, халкъа университеташка, институташка, факультеташка, квалификаци лакхъеча курсашка. Къаьстта уйла тӀаяхийта йоагӀа партийни актива городскойи районни школашка, марксизма - ленинизма йоагӀ - йоагӀача факультеташкеи отделенешкеи, партийни комитеташкарча кулгалдеча кадрай семинарашка деша багӀараша «Кулгалхочун къахьегам» яха курсаш Ӏомаелга вӀаштӀехьдаккхара.

Дешара кердача шера политически экономически образоване даькъера бехктокхаме декхараш толаме хьоачашдулургдац пропагандисташ хьахаржареи кийчбареи гӀулакх дӀахо тоадича мара. Партийни организацешта, политически дешара цӀенаштеи кабинеташтеи къаьстта лоархӀаме да пропагандисташа шоай гӀулакхаш лерттӀа леладара аьттув бола хьалаш вӀаштӀехьдахар, идейни наставникий, воспитателий, организаторий дика гӀулакхаш царна чудоссадар, «Пропагандисто — пятилеткана» яха болам шерагӀа боаржабар. Цунна новкъостал ду коллективеи ше къаьсттан хадданза теоретически профессиональнии дешаро, опыт дӀахьа ийяро, массе оагӀорахьареи сиххеи хоамаш даро. Цунца цхьана тӀадиллача гӀулакха хьалхара пропагандистий бехктокхам лакхбе боагӀа, дешар вӀашагӀдоллача хулаш йола формализм, пропаганда даькъера толмасттаи лоадамбоацаши леладу гӀулакхаш овлангара денз дӀадаха деза.

Партийни дешара, комсомольски политически дешара, массане а экономически образоване системера 1975/76 дешара шу — къаьстта бехктокхаме шу да. Партийни организацей, пропагандистий декхар — теоре пропаганда шерагӀа йоаржаяр, КПСС политикаи практически гӀулакхийи чулоацам кӀоаргагӀа дӀабовзийтар, советски наьха знанеш чӀоагӀа коммунистически дог тийша хургйола гӀулакх дар, бокъонца чӀоагӀбеннача сакхетамца, инициативно, шоай дерригa низаш тӀадахийта. Даьхен хӀама тоадар, машар чӀоагӀбар духьа цар къахьегаргдола гӀулакх дар, марксизма - ленинизма идеяш, парте лерхӀараши цо хьалхашка увттаду декхараши кхоачашдар духьа са ца кходеш къовсам лоаттабар. Къахьегамхой дукхагӀа идейно дог тийша, политически сакхетам болаш хилар — вай низ духбувла хьаст, коммунизм хьалъяра наькъагӀа толаме дӀахьалхашкахьа ахара хоадамболлаш йола предпосылка.

1975 шера 9 сентябре арадаьннача «Правда» тӀара.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ПОРТУГАЛЬСКИ РЕВОЛЮЦЕЦАРА СОЛИДАРНОСТЬ

Португале къахьегамхошцарча солидарноста йоккха демонстраци хилар Копенгагене. Демонстранташта хьалхашка ше къамаьл деш Дане Коммунистически парте председатела Еспорсена аьлар: «ХIанз Португале дIадоладеннар хоадамболаш болча лоархIаме да еррига Малхбузехьарча Европане. Укх тайпара латт дош: ший кхоане ше къоастае бокъо йий хIара халкъа?!»

Данера деррига реакционни низаш, Малхбузен Европа кхыча мехкашка а санна, гуччахьа каргаух португальски контрреволюце эггара аьттехьарча низацца мехка прогрессивни хувцамаш дара процесс юкъатIъяккхар духьа.

Из гIулакх кхоачашдара оарцагIдоах долла хIама. «Юкъарча рынко» ший кхерам тIатувс Португалена — сообщества члена деш дола экономически новкъостал соцадергда ше яхаш. НАТО разведывательни службо мехка чухьа кIирдаьд ший тийша балхаш. Арахьара кхы тIа а алсамйоахаш йолча Португале экономически политически халонех буржуазни пропагандо пайда эц порядок «оттаергйола» «чIоагIа тIема правительство» Iаьдала керте оттае баха нах кийчбар духьа.

Дане буржуазни прессо гимн лекх коммунисташа меттел, мехкарча кхыча прогрессиви организацеша а хьаллоацача Португале революционни правительствацa оппозице бараштa, масce тайпара хестабу «боарамерa бараш», шоай хана фашистски диктатура гуччахьа хьаллоацаш хиннараши хIанз «чIоагIача тIема правительствана» тIехьа латтараши дага а болаш.

Фуд Малхбузехьара реакциони гIозараш кхерар? Буржуазни кепайоазонга цу хьакъехьа ца ховш дош ийккхадац, гуччахьа йоах цо: тIалатташ тIахьожам а болаш промышленноста лоархIамегIарча доакъошта национализаци ярца ювзаенна социальни эргалонаш, дIайолаенна аграрни реформа, политически вахара демократизаци яр, колонешта кортамукъале ялар.

МоастагIийн доттагIийн ба Португалерча революце. Датски коммунисташа, Данерча бокъонца йолча демократинен социальни прогрессан тIехьа мел латтараша низ болча демонстрацеца хьакхайкадьад португальски революцеца шоай солидарность хилар. Португале халкъага ший кхел шийга къоастаяйта гIерт из арахьара юкъегIертилга а доацаш.

В. КУДРЯШЕВ,
АПН соб. корр.
Копенгаген.

«Дерригача прогрессивни адамлено эгIазло кхайкаю Чиле къиза гIулакхаш леладеча фашистски хунтана. Чилийски халкъа новкъостал де безам барий мугIараш шерлуш латт — чилийски патриоташта долча новкъостала ахча гулду, кхы тIехьа ца тетташ Чиле Коммунистически парте Генеральни секретарь Луис Корвалани беррига политически лийца боахка нахи мукъабахар дIадех.

СУРТА ТIА: Шверине (ГДР) Паччахьалкхен музея зданена хьалхашка. Укхаза хьокха а дохка а оттадаьдар ГДР-си кхыча мехкийи художникий картинаши графикен. Уж дехка даьккха ахча Чилена новкъостала йолча фонда юкъегIоргда.

ЦБ—АПН сурт.

⊙

Къопача ший лоIамеча Гвинея Бисау республика къахьегамхоша йиза хьаллоацаш ПАИГК (Гвинеяи Зелени Мыса тIайреший шоай лоIамера Африкански парти) хьалхашка оттаь социально-экономически хувцамий программа.

СУРТА ТIА: Бисаурча къахьегамхоша демонстраци еча хана.

Г. Алексеева сурт.

ТАСС фотохроника.

⊙

КЪАХЬЕГАМА ДИ — КЪАХЬЕГАМ БОАЦАШ

ЦхьоалагIча сентябре, массаза а яхар мо, къахьегама ди белгалдоаккхаш дар Америке. Бакъдар аьлча, цу дийнахьа учреждененшен предприятешен болх бац, школаш дIакъайла я, почта хьаяхьац. Пролетарски солидарноста демонстраци а яц. Лоацца аьлча, къахьегама ди — кхы тIа а оттадаьи тоъал тар етталуи салоIа ди мара кхы хIама дац. Чикагски болхлоша 1 мае дIайолаяь революционни традиций дош доацар а даь дIаоттае иштта вIашшIехьдаьннад цар даьхене, хьалхагIа ди тIехьадаккхарцеи цул тIехьагIа цун чулоацам кхесса дIабахийтарцеи.

ХIаьаа а, цIи укх шера дагаехар, дуккхачарна шоаш чIоагIа футтарбеш санна хет цо. Мэн яхача штатерча город Огасте къамаьл деча хана президента ше а мукIарал дир, «болх боацачарна цIей дац къахьегама ди», аьнца.

Ужжамораш хIанз США бархI миллиони ах миллиони ба. Уж дуккха, а дукхагIа ба ткъаь иттлагIча шерашка кризис йолча хана хиннарел. Бакъдар аьлча, мехка баха нах цу хана денз дукхагIа хиннаб. хIаьта проценташка диллача цу халача ханашкарчул кIезигагIа ба хьабе болх боаца нах. Цхьабакъда цу тайпара уж вIаши нийсбар дог тешадеш дац. хIаравар къаьст-къаьста хьайцача хIаьта а. Хьабе болх боацаш волча хIарапегара сагота статистико кIезигъергьяц.

«Башха сакъердаме дац гIулакхаш, — яълу «Нью-Йорк таймс» яхача газето. — Дац дааьра, къахьегамхошта гIайгIане ди да ер».

Къаьстта а бухь чубаха ба ньюйоркцаш. Города Iаьдалаша «совгIатилг» деннад царна цу дийнахьа—городерча транспортаца дIа-юха вахарах боаккха мах 50 центага кхаччалца лакхбаьб (маькха герагага бодар миссел мах ба из). Цудухьа кIезигагIа ухаргба хIанз хьоашалгIа, кино, тикатIа. Тарлуча метте, гIаш а леларгба. ХIаьта, нагахьа санна балха ваха гаьна хилча?

Американски, профсоюзни болам дагабоха бахьан хилар кепайоазонна къахьегама денах. Хабара тамаш еш ба профсоюзни бухьаш хьабе болх ца хиларах, къахьегамхой дуккха категореш халача хьал тIа хиларах. ХIаьта ма-дарра аьлча... Укхаза дувцачох, профсоюзни боссий керттера йоакхо — «лодка тIакIалтIа ца кхоссилга», вешта аьлча система меттахьа ца йоаккхаш ютилга.

Профсоюзашта мел гаьна ва Мелвин Лэйрд, хIанз а тIехьа политически вахара керте виса хьалха хина оборона министр, кхыметтел цо а американски профсоюзий кулгалхой хоастабе мегаргболаш лаьрхIар къахьегамхой Iехабара, готтигача прагматизмаи экономизмаи, болхлой бухьа тIехьашка а цар чотах а предпринимателашца барта ахара гIулакха «бехктокхам хеташ» уж хиларах.

«Нью-Йорк таймс» дешарех цхьанне редакцега дайта письмо газета 1 сентябре кепатеха арадаьккхад. «Къахьегама ди геттара дIадаккха деза ха хьакхаьчайоацал-теш - вайна?» — яхаш хетт газет дешачо. ХIанзарча хьалага хьежача нагахьча саго теркалдергдацар из...

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.
Нью-Йорк.

«Лола» халхар деш я

УЗБЕКСКИ ССР. Самодеятельни ансамбль «Лола», из да узбекий меттала «Тюльпан» яхалга, республике чIоагIа лоархIаш я. Из коллектив Узбекистана Ленински комсомола лауреат я. Цунна юкъе ба Бухарски районерча Галаасия яхача поселке баха кхалнах. Ансамбло ду Юкъерча Азерча халкъий халхараш.

СУРТА ТIА: халхар деш я «Лола» яха ансамбль.

Б. Муминова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

СТОЛБНЯК

Столбняк хала инфекционни лазар да. Из кхийтта эзараш нах байнаб. Унахцlено лоарара Дерригдунен организаца дайнеех 1961 шера денз 1965 шерага кхаччалца хIара шера 270 эзар саг веннав цу лазарах дерригача дунен тIа, вешта аьлча, кIигаш далар, холера, эгIавар яхараш санна долча дерригача лазарех байнараш миссел. Столбняка палочкаш Iаламе дукха яьржа я. Уж къаьстта дукха хул кхо кийттача лаьтта, баьца юкъе, баьпадаарашна. Уж палочкаш каст-каста нийслу сага, буц юача хьайбай, говрий, гаьзарий, устагIий, кхоа тIарча оалхазарий чен чу, шоргашка. Цига уж кхоач хьайбашта дуача доакъарга гIолла, сага — кулгаш бIеха, диланза долаш дуача бIаьцадаарашка, сомашка гIолла. Бакъда, иштта чей чун шоргашкен йолча хана цар организмана зе дац, лазар хьоадац. Уж легIацара дIакъестача цIенойца арайоал. Цу тайпара араяьнна уж йокъа а лийя, дуккхача шерашка дийна хул.

Столбняк яха лазар лоадам боаца чов хилча хьовш да, вешта аьлча кулг, ког хоадабича, хьастам бахача, кIарцхал е лич бахача, воагаяча, марцхилг даьккхача. Уж човнаш хул дукхагIча даькъе цIагIа, къаьстта ловзаш лелача берашта. Уж човнаш башха теркал яц, цудухьа лорашка а водац иштта чов хиина саг. Столбняк яха лазар чIоагIлуш йола ха цхьан денгара диъ денга кхаччалца, хIаьта цкъаза бетта а йIаьхлу. Лазар чIоагIдалара ха лоацагIа ме хул халагIа хьов из. Из тап-тайпара гучадоал: геттара хала, юкъера, атта долаш. Дерригa дегI вIашкаувзаш хул из. Юххьаьнца вIашкатеIаш хул юхь тIара дулхаш, моччалаш, баге хьаелла, хIама даа, къург бе хала долаш. Юхь нийрча йоал, цхьа Iовдала велавелча санна хул. Цул тIехьагIа вIашкаувзаяла йолалу фоарт, кулгаш, когаш — деррига дегI. ТIаккха лазаро готвийя, сеттавала воалалу саг, деррига дулхаш лаз цун. Лазар пехкашка кхаьчча са даха хала хул. Са дикъа тарлу — тIаккха вала а. ХIаьта цкъаза валар хул дог сеца а сеце.

Вай хана кIезига нийслуш дац столбняках саг валар, къаьстта бераш. ХIанад из? Дарба де низ ца кхачар дий из? Дац. Из лазар теркала ца деш хилар да, хIаьта дуккханешта диц а деннад иштта дола лазар долаш хилар.

Укх тIеххьарча шерашка вай республике дукхагIа нийслу столбняк хинна моттигаш. ДIадахача шера 9 сага хала столбняк хилар, царех 5 велар. Укх шера ялх бетта шин сага хиннад из, царех цаI велар. Чов хинна саг ший хаяахьа лорашка ца вахарах хул волар — валар. Масала, 19 июне Iатто ког тIалайза когах чов йир Советски района Варанды яхача юртарча цхьан кхалсага. 25 июне мара лорашка яханзар из, геттара хала цамогаш а йолаш. Цунна дарба де низ кхачанзар — лазар котдаьннадар.

Укх шера июнь бетта Шаьла района Майртуперча пхи шу долча кIаьнка ког хоадабир Iоакъинго. ХIаьта дас-нанас ши кIира даьннача тIехьагIа мара лорашка доаладанзар бер. Лореш геттара чIоагIа оарцагIбовларахи кIаьнк хьалхагIа столбняка духьала маха теха хинна хиларахи дарба де низ кхаьчар.

Цу лазарах лоравалара эггара дикагIа дола дарба да столбняка духьал ший хаянхьа маха тохар. Из лоадама лазар ца деш атта тохаш ба, хIаьта дуккхача шерашка цу лазарах лоравеш йола иммунитет хьа а хулийт цо, из маха тохилга диза чаккхдаьккхача. Уж тох: хьалхара тохар 30 — 40 ди юкъе а долийташ, шозлагIа — цул тIехьагIа 9—12 бутт юкъе а болийташ, тIаккха хIара 5 — 10 шу массаза доал. Маха тох кхийнараштa, къаьстта юрта боахаме болх бераштa, хIаьта бераштa — цхьан ханна дифтерепеи кIажухача йIовхараштеи (коклюш) духьал а тохаш. 5 — 6 шу даьлча денз 12 шу даллалца долча бераштa тох иштта маха.

Столбняк ца хилийтар дуккхача даькъе наха шоаех тийша, цар из теркал дарах, из ца хилийтара уж оарцагIбовларах тийша да.

Культураш дIаювча, оасар деча, уж чуэцача хана санитарно - гигиенически бокъонаши кхерамзлен техникеи телхае мегаргьяц. Хоададергдоацаш лораде деза кулгаш, когаш. Цу гIулакха лаьрхIа барзкъаш, кога тIа ювхаю хIама, кулгах йоахкораш хила еза. Уж дерригаш доллаше а хоадаваь чов хуле, цу тIа лаьтта кхете фу де деза? ТIаккха кIеджъяькхача хица чов йила а йила, йод е кхы йола дезинфицирующи молхаш хьакха, стерильни бинт хьоарчаь чов дIаехка еза. Цул тIехьагIа лорашка ваха веза, цига ма-доагIара дарба дайтар духьа. Нагахьа санна хьалхагIа столбняка духьалара маха теха хиннабеце, из маха тоха беза.

Нагахьа санна республике ший хаянхьа а ма-боагIара а столбняка духьал маха тохе, тIаккха бахача наха из лазар хургдац.

Н. ПЫХАЛОВА,
Республикански эпидстанце лор.

СТУДЕНТИЙ ДИКА ГIУЛАКХАШ

Грозненски химико - технологически техникума «Химик-75» цIи йолча студенчески гIишлон отряда кхоалагIа къахьегама семестр чаккхъяьннай. Из Ассински консервни заводе болх беш хиннай соахка а.

Цар баь болх дика хьахьокх укх цифраша. ПланагIа 230 эзар сома маьхя продукци кийчъе езача студенташа кийчъяьр 416 эзар сома маьха я, е 181 процент. Шоаш болх баьча хана отряда студенташа тайп-тайпарча сомехи баьцадаарехи кхо миллион банка консерваш арахийцай.

Шоай мукъача хана а пайдане дукха гIулакхаш даьд «Химик-75» отрядо. Берий беша йиъ помещенепа ремонт яьй, цу цига спортивни ловзараш ду майдаш тоаяьй. Ассински консервни завода болхлошта итт концерт оттадаьд, иштта кхыдола дика гIулакхаш даьд.

Цудухьа къахьегама семестр чаккхъяьлча заводчаний шоай гIончашца къастар къаьстта безаме дар.

Завода профкомо, комсомола райкомо дика къахьийгача студенташта сийлен грамоташи ахчан совгIаташи делар.

А. СИНЧИНОВ,
комсомола Сунженски райкома секретарь.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

13 сентябрь

С. М. Кирова цIерагIара культуран салаIарен парк. 10.00. Спортивни майда. Пюккхача теннисах ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.00. Баьццара театр. Сунженски Назрановски районий художественни самодеятельноста коллективай концерт. 17.30. Кинолекторий. «Дунен халкъашта юкъера кхохкам кIаьдбеннача хьалашкара идеологически къовсам» яха лекци. 19.00. «Дерригa а сага духьа, дерригa а цун ираз духьа» яха кинофестиваль. 19.00. Халхарий майда. Халхарий сайре.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 10.00. «Тхо сакъердаме бераш да» яха утренник чаккхдоаккх «Сийгалг» яхача берий клубо. 12.00. Болх бу аттракционий городоко. 18.30. «Лорае нервни система» яха лекци. 19.00. Кагирхой салаIара сайре. 19.30. «Глобус» яха кинолекторий. Iилма-популярни фильмаш хьокх.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 19.00. «Танкисташ — вай Даьхен къонгаш» яхача литература обзор. Документальни фильмаш хьокхар. 20.00. Кагирхой салаIара сайре.

Химикий культура ЦIа. 14.00. Берий клубий футболах ловзара доттагIала вIашагIккхетар. 16.00. «Фу да ший Даьхен патриот хилар» яхача темах йола лекци. 17.00. Музыка сайре. Иллеш локх духовой оркестро. 18.00. «Советски Союзи халкъа демократе мехкаши» яха беседа.

14 сентябрь

С. М. Кирова цIерагIара культуран салаIарен парк. 10.00. Болейболах ловзара яхьаш. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 15.00. Парашютни вышка. Парашютаца чуккувсавалар. Къопача космонавтий клуба заняти. 17.00. Баьццара театр. Урус-Мартановски Ачхой-Мартановски районий художественни самодеятельноста коллективай концерт. 17.30. Кинолекторий. «Iилмои дьнои саг хьахиларах дувцар» яха лекци. 19.00. «Дерригa а сага духьа, дерригa а сага ираз духьа» яха кинофестиваль. 19.00. Халхарий майда. Хьалхарий сайре.

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 10.00 — 12.00. Болх бу бераштеи кхелетараштеи лаьрхIа долча «Заманхо» яхача кинотеатро. 16.00. «Къахьегама хьакъехьара ССР Союзен союзни республикайи лардех» йола хаттарийи жоппийи сайре. 19.00. «Глобус» яха кинолекторий. «Интер» яхача вокально-инструментальни ансамбло ашараш локх.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 10.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача берий кинотеатро. 12.00. Творчески коллективай йийллача цаIарий ди. 20.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

Химикий культура ЦIа. 11.00. Болх бу «Тоатолг» яхача кинотеатро. 16.00. Тютенин Сергея цIерагIара клуб. Краеведчески музее экскурси. 20.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально - инструментальни ансамбло.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.30 — «Олхарий хьакъехьа бераштa». Ленинградера передача. 10.00 — «Дай-воапой» шоана. 10.30 — Босбола телевидени. «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 11.00 — Босбола телевидени. Iалами сати». Ленинградера передача. 11.30—Босбола телевидени. «Книжка-75». Дунен халкъашта юкъера выставкера репортаж. 12.30 — Босбола телевидени. Музыкальни вахара кердадараш. Киевера передача. 13.00 — Босбола телевидени. «Унахцlено». 13.30 — Босбола телевидени. «Москвичка». 15.00 — Босбола телевидени. «Цхьана доттагIал лeладар» яха телевизионни журнал. Передача дIаьлу политически обозревателa Каверзнева. 15.30 — «Тха цIагIа» яха музыкальни программа. 16.00 — «БIаргагушдар — теша халадар». 17.00 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 17.30 — Босбола телевидени. «Россе керттера улица» яхача телевизионни документальни фильма премьера. «Керда бердаш» яха шоллагIа серн. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» яхача Центральни стадионера трансляци. 19.45 — «Луиса Корвалана, кортамукъале». 20.15 — Босбола телевидени. Куликов. «Волжски рапсоди». ДIалокх Осипова цIерагIча эрсий халкъа инструментий Паччахьалкхен оркестро. 20.20—Чарли Чаплин даькъа лоацаш вола фильмаш экрана тIа: «Дарба дар». «Пожарний». 21.00—«Ха». Информационни программа. 21.30—СССР халкъа артиста Гуляева концерт. 22.35 — Босбола телевидени. Классически къовсамах йола дунен чемпионат. Минскера передача. 23.25 — Босбола телевидени. «Халхарий зал». Передача йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

12.30 — Дунен мехкашка гIолла. «Вай деношкара Испани». 13.20 — Фильм-концерт. 16.00 — Атеистически темаш. «Дына во гIуллакхаши цар ду зулами». Нохч-ГIалгIай АССР Лакхерча суда председателa заместителa Газдиева къамаьл (гIалгIай меттала). 16.10 — Киножурнал. 16.20 — Шуй письмайх дола концерт. 16.30 — «Iаьржача гIомарашка» яха художественни фильм.

14 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Бераштa йола Iуйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. «Гургал бетта сахьат». 10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва». 11.00 — Босбола телевидени. «Роса» яхача станцера дошлой» аьнна йолча телевизионни спектакла премьера. 12.20 — Босбола телевидени. Шопен. «Баллада». Кхоачашъю Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Скавронске. 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Босбола телевидени. «Музыкальни киоск». 14.00 — Босбола телевидени. «Тахан танкистий Ди да». Бронетанковай бIун керттерча маршала, Советски Союза Турпала Бабаджаняна выступлени. 14.15 — Босбола телевидени. Танкистий денна хеталаь искусства мастерий концерт. 15.30 — Босбола телевидени. «Книжкай тика». 16.15 — Босбола телевидени. Дунен халкъашта юкъера панорама. 16.45 — Советий мехка бераш. «Хьа Iуйре, Москва» яха телевизионни документальни фильм. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Кинонкъбархой клуб». 19.15 — Босбола телевидени. Московски академически хореографически училища концерт. 19.45 — Босбола телевидени. Тургенев. «Юхавар» яхача телевизионни спектакла премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «ДIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашца къовсам лоаттабе». Телевидене Грозненски студе «Сийрдача новкъара» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 22.20 — Киножурнал. 22.30 — Босбола телевидени. Классически къовсамах йола дунен чемпионат. Минскера передача.

II ПРОГРАММА

15.30 — Дешархошта йола передача (нохчий меттала). 16.20 — «Кхо танкист». «Творчество» яхача киностуде фильм. 16.40 — «Къона ленинхо». Пионераштеи дешархоштеи дола телевизионни журнал. 17.10 — Документальни фильм. 17.20 — Музыкальни передача. 17.50 — «Кхоссавала бокъо» яха художественни фильм. 21.30 — Босбола телевидени. «Шоана хетар». Передача дIаьлу Доброхотовас.

РАДИО

13 СЕНТЯБРЬ

6.30 — Юртара вахар. КПСС 25-ча съезда хьакъ долча тайпара накъагIоргда «Комсашлелаераш, къахьегама вахте» яха корреспонденци (нохчий меттала). 6.45 — Ховмаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 14.45 — «Валар ца лоархIаш» яха Бердукаева Саида очерк (эрсий меттала). 15.10 — Республика хьажкIаш лелаерашта дола концерт (эрсий меттала). 15.40 — «Турпалхочун аре» яха радиоочерк (гIалгIайн меттала). 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 18.30 — Сберегательни кассай хьалхалаттача болхлошта дола концерт (нохчий меттала).

14 СЕНТЯБРЬ

7.10 — Республикански газетий обзор. 7.25 — Ховмаш. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — Чалаев «Турпала танкист» (нохчий меттала). 12.30 — Тахан танкистий Ди да (гIалгIай меттала). 15.15 — «ЦIе сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — КПСС 25-ча съезда накъадолхаш. Коммунисташ хьалха латт (эрсий меттала). 16.00 — КIирандийнахьара музыкальни программа (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Иллеца доттагIал дараштa дола концерт (гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозненеи хувцалуш морхаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачан а йоацаш, къилбаседамалхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 17—22, Грозне 20—22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи ломмеи морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, кхоана лаьгIо догIа а делхаш, бе-беча оагIорахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура бийсашка 7—12, деношка 17—22 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; белхтокхама секретара — 3-34-38; партийна вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3 39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30, отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2 54-30.

Газет арадуйла шинарей, ерей, шоаттей деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революци проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

Заказ № 6031.